

STRATEGISK NÆRINGSPLAN FOR UMBA KOMMUNE
I RUSSLAND 2013 - 2023

STRATEGIC BUSINESSPLAN FOR THE MUNICIPALITY OF UMBA
IN RUSSIA 2013 - 2023

JULIA BANG

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
HANDELSHØYSKOLEN
MASTEROPPGAVE 30/60 STP. 2007

Forord

Denne masteroppgaven representerer slutten på min studie ved Handelshøyskolen ved UMB. Arbeidet har vært en utfordrende og lærerik prosess. Ved å belyse en problemstilling fra min hjemmekommune, Umba kommune i Russland, har oppgaven vært givende å arbeide med.

Masteroppgaven ble til gjennom et godt samarbeid med ansatte i kommunen, næringslivet i Umba og lokal befolkning. Jeg vil takke disse for at de tok seg tid til å svare på mine spørsmål og bidro til at denne oppgaven kunne gjennomføres. Spesielt takk vil jeg rette til Anatolij Vlasov, tidligere leder av kommunestyre, direktør for kultursenter i Umba kommune Ramilja Hajrulina og lokal entreprenør (tidligere kommunearkitekt) Ivan Shilovskij.

Jeg vil også rette en spesiell takk til min veileder Anders Lunnan, professor ved Handelshøyskolen ved UMB for inspirerende forelesninger i "Innovasjon og entreprenørskap" og nyttige innspill til denne oppgaven.

Dette arbeidet skulle ikke være mulig å fullføre uten verdigfull hjelp i hverdagen fra min mor Alla Guryeva, mine tålmodige barn Brage og Vidar og uvurderlig bidrag med nyttige diskusjoner og tilbakemeldinger fra Dick Karlsson.

Handelshøyskolen ved UMB, desember 2012

Julia Bang

Sammendrag

Umba kommune, som er en distriktskommune på Kolahalvøya i Russland, står fremfor store utfordringer. Det er kraftig tilbakegang i folketall, stor arbeidsledighet, lav levestandard og mangelfull infrastruktur. De fleste næringer i kommunen har enten blitt lagt ned eller redusert sin virksomhet til det minimale etter kollaps av Sovjetunionen. Kommuneøkonomi er sårbar.

Dagens situasjon kan karakteriseres med mangel på tiltaksarbeid i kommunen og høy grad av sentral styring. De største bedrifter som er igjen eies og drives av de offentlige. Grunnen til dette er negative erfaringer fra privatisering av bedrifter på 90 – tallet i forrige århundre og manglende kunnskap om markedsøkonomi. De offentlige forsøker å opprettholde de arbeidsplasser som er igjen og sikre noe produksjon i kommunen.

Hovedplan som ligger til grunn for kommunal styring i Umba kommune er veldig omfattende, men er lite praktisk orientert for næringslivet. Denne er utarbeidet med bakgrunn i føringer fra Murmansk fylke. Næringslivet har derimot et behov for et dokument som gir signaler om kommunes målsettinger når det gjelder utviklingen fremover og konkrete tiltak som vil fjerne hindringer for næringslivsutvikling.

Når dagens situasjon for næringslivet i Umba kommune skulle oppsummeres, var det raskt gjort å grave seg ned i alle indikatorer som går i feil retning. I denne oppgaven ble det valgt å fokusere på at kommunen har alle forutsetninger til nå sin visjon som ble satt i denne oppgaven: "Umba kommune skal ved bærekraftig vekst og kvalitativ utvikling fremstå som den mest attraktive kommunen i Murmansk fylke for å bosette seg i og etablere næringsvirksomhet". Det er selvfølgelig et glimrende utgangspunkt for å lage en strategi for næringsutvikling.

I denne oppgaven har jeg tatt for meg utarbeidelse av strategisk næringsplan for Umba kommune for 10-års periode. Jeg tok utgangspunkt i det potensialet som finnes i kommunen i form av kulturhistoriske arv, unike pomor tradisjoner og varierte naturressurser. Studie av næringslivet med fokus på dagens status, spesielle fortrinn og hindringer, førte til at fire næringer har blitt prioritert: reiseliv og kultur, landbruk, fiskenæring og utmarksnæring. Definisjon av næringslivets behov for offentlig støtte dannet grunnlag for handlingsprogrammet med valg av konkrete målsettinger og identifikasjon av innsatsområder med tilhørende tiltak.

Denne masteroppgaven ble gjennomført som en case - studie. De funnene som gjort under arbeidet med strategisk næringsplan for Umba kommune kan videreføres også på andre distriktskommuner i tidligere Sovjetunionen.

Abstract

Umba municipality, a district municipality in the Kola Peninsula in Russia, standing before great challenges. It's sharp decline in population, high unemployment, low living standards and inadequate infrastructure. Most industries in the municipality have either been closed or reduced their activities to a minimum after the collapse of the Soviet Union. Municipal economy is vulnerable.

The current situation can be characterized by a lack of initiatives in the community and a high degree of central control. The largest companies that remain is owned and operated by the government. The reason for this is the negative experiences of privatization of companies in the 90's of the last century and a lack of knowledge of the market economy. The government is trying to maintain the jobs that are left and make some production in the municipality.

Overall plan as the basis for municipal governance in Umba municipality is very extensive, but little practical oriented for businesses. This has been prepared on the basis of guidance from the Murmansk region. The private sector has, however, a need for a document that signals municipal objectives concerning future developments and specific actions that will remove obstacles to private sector development.

When the current situation of the sector in Umba municipality was summarized, it was quickly made to dig into all the indicators moving in the wrong direction. In this thesis, I have chosen to focus on the municipality have all the prerequisites to achieve its vision that was put into this task: "Umba municipality shall by sustainable growth and qualitative development emerge as the most attractive municipality in the Murmansk region to settle and establish businesses in." There is of course an excellent starting point for creating a strategy for economic development.

In this thesis I have studied the preparation of a strategic business plan for Umba municipality for 10-year period. I started with the potential of the municipality in terms of cultural and historical heritage, unique traditions pomor and varied natural resources. Study of business with a focus on current status, special advantages and obstacles, resulted in four industries were given priority: tourism and culture, agriculture, fishing industry and outlying. Definition of the needs for public support formed the basis for action by the choice of specific objectives and identification of priority areas and associated measures.

This master thesis was conducted as a case - study. The findings made during the process of strategic business for Umba municipality can also benefit other rural municipalities in the former Soviet Union.

Innholdsfortegnelse

0 Innhold

0	Innhold.....	4
1	Innledning.....	1
1.1	Oppbygging av masteroppgave.....	1
1.2	Bakgrunn for studie.....	2
1.3	Problemstilling.....	4
1.4	Praktisk begrensning.....	4
2	Forskningsmetode.....	6
2.1	Bakgrunn for metodevalg.....	6
2.2	Datainnsamling.....	7
2.2.1	Valg av design.....	7
2.2.2	Validitet.....	7
2.2.3	Reliabilitet.....	8
2.2.4	Operasjonalisering.....	8
2.3	Arbeidsmetodikk ved utarbeidelse av strategisk næringsplan.....	9
3	Resultater og analyser: studieområdet, definisjon av visjon og overordnet mål.....	11
3.1	Geografisk lokalisering.....	11
3.1.1	Miljø.....	12
3.1.2	Naturressurser.....	12
3.1.3	Transport.....	13
3.2	Demografisk potensial.....	13
3.2.1	Arbeidsledighet, arbeidsressurser og levestandard.....	15
3.3	Infrastruktur.....	16
3.4	Sosial infrastruktur.....	18
3.5	Umba kommune sin visjon og overordnet mål.....	19

4	SNP - analyse av næringsutvikling i dagens situasjon	20
4.1	Innledning.....	20
4.2	Reiseliv og kultur	20
4.2.1	Kulturhistoriske arv	20
4.2.2	Reiselivsobjekter.....	21
4.2.3	Reiselivsinfrastruktur.....	23
4.3	Landbruk.....	25
4.4	Fiskeri og fiskeoppdrett.....	26
4.5	Utmarksnæring.....	28
4.6	Næringsmiddelindustri og handel	29
4.7	Skogforvaltning og bruk	30
4.8	Byggevarerindustri, byggenæring.....	31
4.9	Maskinindustri.....	32
4.10	Prioriterte næringer	32
4.10.1	Strategier for de prioriterte næringer	33
4.10.2	Behov for oppfølging fra de offentlige	34
5	SNP – Strategidel	37
5.1	Delmål for næringsutvikling	37
5.2	Strategier i strategisk næringsplan arbeidet	37
5.3	Innsatsområder	38
5.4	Tiltak	38
5.5	Oppsummering.....	39
5.6	Forhold til andre planer.....	39
6	SNP - Handlingsprogram.....	46
6.1	Generelt.....	46
6.2	Innsatsområder med tiltak	46
6.2.1	Entreprenørskap og innovasjon	46

6.2.2	Infrastruktur	47
6.2.3	Kompetanse.....	47
6.2.4	Miljø.....	48
6.2.5	Næringsutvikling.....	48
6.2.6	Offentlig serviceproduksjon	49
6.2.7	Reiseliv og kultur	50
6.3	Organisering	50
6.4	Kostnader og finansiering.....	52
6.5	Tids- og gjennomføringsplan	52
7	Referanseliste	54
7.1	Informanter	54
7.2	Litteraturliste.....	54
7.3	Internett	55
Vedlegg 1: SWOT – analyser av studieområdet		
Vedlegg 2: Bilder av severdigheter i Umba kommune		
Vedlegg 3: SNP - Tiltak i handlingsprogrammet		
Vedlegg 4: SNP - Tids- og gjennomføringsplan		
Vedlegg 5: SNP - Kostnader og finansiering		
Vedlegg 6: SNP - Evalueringsskjema		

Figuroversikt

Figur 1: Programskriftet "En norsk 3-årsplan: veien frem til en sosialistisk planøkonomi i Norge" av Ole Colbjørnsen, 1933	2
Figur 2: Mål, strategier og tiltak er kommunens respons på næringslivets behov. (SNP Bergensregion 2010-2014, s.9)	9
Figur 3: Grafisk fremstilling av strategiprosess ved utarbeidelse av strategisk næringsplan for Umba kommune.....	10
Figur 4: Hoveddeler i strategisk næringsplan (KOM 1990 s.6).....	10
Figur 5: Befolkningsutvikling fra 1959 til 2010, målt i antall personer (Hovedplan og Folketall - database fra Sovjettiden).	14
Figur 6: Naturlige endringer i befolkningmengden for Terskij region, målt i antall personer (Hovedplan).....	14
Figur 7: Fordeling av eierskap på boliger i Umba kommune.....	17
Figur 8: Fordeling av boligmassen i Umba kommune ut fra slitasje andel.....	17
Figur 9: Statistiske tall for barnehage, skole, høgskole fra 2007 til 2011 (Hovedplan).....	18
Figur 10: Skogsforvaltning i Terskij region (Hovedplan).....	31
Figur 11: Målsettinger for prioriterte næringer i Umba kommune.	33
Figur 12: Organisasjonsstruktur i arbeidet med gjennomføring av strategis næringsplan for Umba kommune. 51	

Oversikt over kart

Kart 1: Kart over Umba kommune (http://mun.gov-murman.ru/local/umba.shtml)	11
Kart 2: Kartutsnitt over Terskij region med registrerte 9 av 15 befolkede steder i regionen.	23

Tabelloversikt

Tabell 1: Oversikt over sammensetningen av Umba kommune med areal, avstand fra kommunesenter og befolkningstall per 1.1.2011 (Hovedplan).	12
Tabell 2: Alderssammensetning i Umba kommune og Murmansk fylke, per 1.1.2011.....	15
Tabell 3: Fordeling av sysselsatte etter næring, person (Hovedplan).....	16
Tabell 4: Endringer i gjennomsnittlig lønnsnivå fra 2007 til 2011	16
Tabell 5: Kortfattet oversikt over mulige aktiviteter i regionen for reiselivsnæringen (informant 4). 22	
Tabell 6: Oversikt over tilgjengelig overnatning i Umba kommune (informant 4).	24
Tabell 7: Priseoversikt på de viktigste matvarene i butikker i tettsted Umba per 12.01.2012 (Statusrapport utarbeidet ved kommunal administrasjon). RUB 100 tilsvarte ca NOK 18,- for 2012..	29
Tabell 8: Strategier som reiselivs- og kulturnæring skal jobbe mot for å nå sine målsetninger.....	33
Tabell 9: Strategier som landbruk, fiskerier og utmarksnæring skal jobbe mot for å nå sine målsetninger.....	34
Tabell 10: Oppsummering av strategigrunnlaget i strategisk næringsplan.....	39
Tabell 11: Stipulert behov for overnattingsplasser i forbindelse med forskjellige reiselivsaktiviteter (Hovedplan)	40
Tabell 12: Prognose for lokalisering av planlagte fremtidige virksomheter i kommunen med befolkningsvekst (Hovedplan)	43
Tabell 13: Planlagte aktiviteter med ansvar og prognose for antall turister i 2020; K – kommune, P – privat, R – region (Hovedplan).	44

1 Innledning

1.1 Oppbygging av masteroppgave

Ved oppstart av arbeidet med oppgaven ble problemstillinger identifisert (kapitel 1).

For å finne ut en effektiv måte å tilnærme seg problemstillingen ble forskningsmetode definert i kapitel 2.

For å begrense oppgavens volum var det vurdert som mest hensiktsmessig å slå sammen kapitler med resultater og drøfting av disse.

For å skape bedre forståelse hos leserne om problemstillingen har enkelte aspekter av samfunnslivet i kommunen blitt beskrevet i detalj i kapitel 4. Med bakgrunn i denne studien har visjon og overordnet mål for Umba kommune blitt foreslått. Tilhørende SWOT – analyser finnes i vedlegg 1.

Den andre delen av resultater og analyser, kapitel 5, som er den første fasen i strategisk næringsplan, presenterer forskningsresultater fra feltarbeidet og analyse av dagens situasjon for næringslivet i Umba kommune. I dette kapitlet ble de viktigste virksomheter i området beskrevet. Studieresultater for hver næring ble vurdert med fokus på dagens status, spesielle fortrinn og hindringer. Dette dannet grunnlag for prioritering av de næringene som har mest potensial og minst hindringer for utvikling. Etter definisjon av mål for de prioriterte næringer og strategier for hvordan de skal kunne nå de målene ble behov for offentlig bistand via systematisk tiltaksarbeid kartlagt. Enkelte bilder av severdigheter finnes i vedlegg 2.

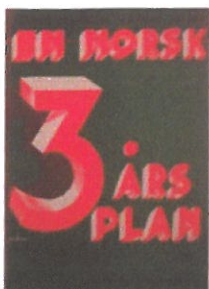
Viderearbeid med strategisk næringsplan i kapitel 6 gikk ut på utvelgelse av konkrete og gjennomførbare delmål basert på de utførte analyser i kapitel 5 og det overordnede målet. Valg av strategi som skulle anvendes for å oppnå disse delmålene og innsatsområder ble beskrevet. Kapitlet ble avsluttet med sammenstilling av de gjennomførte analyser og eksisterende planer i Umba kommune.

Kapitel 7 avslutter arbeidet med et forslag til et handlingsprogram for strategisk næringsplan for Umba kommune for 2013 - 2023. Her ble alle innsatsområder gjennomgått med hensyn til strategier, målsettinger og tiltak. Det ble også satt opp et forslag for implementering av denne planen med organisering, tid og kostnader. Tiltak i handlingsprogrammet er presentert i vedlegg 3. Vedlegg 4 - 6 inneholder skjemaer for gjennomføring og evaluering av handlingsprogrammet.

Opgaven avsluttes med referanseliste og vedlegg.

1.2 Bakgrunn for studie

Denne masteroppgaven (videre – oppgave) omhandler en kommune i tidligere Sovjetunionen, en stat som er blant annet kjent for sine 5 - års planer. Det ønskes å nevne et faktum om at sovjetisk

økonomisk tenkning gjorde inntrykk på mange i den norske arbeidsbevegelsen. I 1933 utga Ole Colbjørnsen sammen med Axel Sømme programskriftet "En norsk 3-årsplan: veien frem til en sosialistisk planøkonomi i Norge" (Figur 1) som ble retningsgivende for arbeidsbevegelsens økonomiske politikk i etterkrigstiden. Sovjetunionen var en av flere inspirasjonskilder for den norske planøkonomien (Nielsen 2004 s.289).

Figur 1: Programskriftet "En norsk 3-årsplan: veien frem til en sosialistisk planøkonomi i Norge" av Ole Colbjørnsen, 1933

I moderne tid er det norsk planlegging i enkelte kommuner man kan bli imponert over. I denne oppgaven har det blitt forsøkt å videreføre erfaringer fra norske kommuner med utarbeidelse av strategisk næringsplan til rusiske forhold og utarbeide et forslag til strategisk næringsplan for Umba kommune i Terskij region på Kolahalvøya i Russland. Sosialøkonomiske utviklingen i kommunen påvirker sterkt regionen og dermed blir dagens situasjon og fremtidig utvikling i kommunen sett på i flere sammenheng med hele regionen.

I henhold til sosialøkonomiske målinger i Murmansk fylke klassifiseres Terskij region, som Umba kommune er en del av, som en av de minst progressive (Hovedplan).

Dagens situasjon i Umba kommune karakteriseres av økende arbeidsledighet, fraflytting fra kommunen, stagnasjon og tilbakegang i næringslivet. Kommunen har begrensede midler og ressurser og dermed er det ingen enkel oppgave å snu denne utviklingen.

Næringslivet kan sees på i denne sammenheng som et av de viktigste redskapene på kommunalt nivå som kan bidra til styrking av både arbeids- og bosettingsmessige forhold. Utviklingen av næringslivet er spesielt viktig for periferikommunene, som blir sterkest rammet av nasjonale nedgangstider. Umba kommune er et veldig tydelig eksempel på den sistnevnte og har blitt sterkt berørt av den sosialøkonomiske krisen i Sovjetunionen/ Russland på 90-tallet.

Næringsutvikling skaper lokal selvtillit og gir tro på egne krefter i lokalsamfunn. Ved å styrke sin lokale identitet og samhold får man gode forutsetninger for å tåle kriser i det lokale næringsliv. En aktiv kommune kan bidra til at folk blir mer beviste på sine egne ressurser og tar disse i bruk for å skape sin egen fremtid. Nye nettverk mellom aktører i lokal samfunn er også positivt (Bukve 1994 s.139).

I følge kommunal departementet i Norge bør planleggingen stille krav til målsetting og de aktiviteter som skal settes i gang. Det bør anlegges et mer langsiktig og helhetlig perspektiv på

næringsutviklingsarbeid og fremfor alt må næringslivet spille en aktiv og sentral rolle i dette arbeidet (KOM 1990 s.15).

Disse kravene til planlegging kan kun i liten grad imøtekommes ved hjelp av tradisjonell planlegging. Det er her strategisk næringsplanlegging kommer som det utfyllende element hvor tradisjonell planlegging ikke strekker til.

Strategisk næringsplan og prosessorientert planlegging er en ny planleggingsform for Russland. Eksisterende planleggingsform bygger på at fremtiden og endringer i omgivelsene er forutsigbare og at fortiden i store trekk gjentar seg inn i fremtiden. Dette er en statisk planleggingsform, der en er mer opptatt av planlaging en planlegging.

Ved hjelp av strategisk næringsplanlegging ønsker en at flest mulig skal ta ansvar for lokalsamfunnets utvikling. Ved mangel på samarbeid og gjensidig forståelse mellom forvaltningen og det lokale næringslivet kan det oppstå konflikter. For å unngå dette bør man i starten av arbeid med planen involvere de interesserte parter i prosessen som kan komme med innspill og ideer og være med fra starten med å diskutere målsetningen med arbeidet. Strategisk næringsplan må være et dokument som forplikter. Kommunens prioriteringer bør være etter retningslinjer i strategisk næringsplan for at planen skal bli et godt verktøy mellom kommune og næringslivet.

Formål med strategisk næringsplanlegging i en kommune er:

- Å styrke næringslivet i en kommune/fylkeskommune.
- Å konsentrere kommunal/fylkeskommunal aktivitet til saker som er viktig for næringslivet.
- Å få til et aktiv samarbeid mellom alle aktørene mot en valgt utviklingsretning (Amdam 2006 s.72).

Lokal næringspolitikk kan også ha negative sider. Gjennom mobiliseringsforsøk kan det skapes mye entusiasme og store forventninger til fremtiden. I tilfeller når disse blir for optimistiske og ikke blir oppfylt vil en oppleve tiltaksløshet og skuffelse over at ting skjer ikke etter planen. Dette er viktig å tenke på ved utarbeidelse av strategisk næringsplan for Umba kommune. Det er naturlig at ved implementering av nye måter å jobbe på vil ting ta tid for å akseptere og forstå endringer, det er krevende å bygge opp ny kompetanse. Tiltak skal kunne gjennomføres i løpet av kort tid og ikke være for optimistiske. Man skal starte i det små.

Det er også viktig å tenke gjennom hvordan man får integrere tiltaksarbeidet inn i eksisterende kommuneadministrasjon. En viktig faktor i denne forbindelsen er at tiltaksarbeidet ikke bør få et byråkratisk preg, men gis en plass i systemet hvor fleksibilitet og nyskapingsevne kan få grobunn. Det er også viktig å få til et samarbeid med etatene og videre fremme en sektorovergripende

planlegging i tiltaksarbeidet. Det som bør gjøres før det blir foretatt valg av organisering er en grundig analyse av problemer, mål, rammer og strategi. Organisering er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel (KOD 1988 s.50).

Det er i utgangspunktet tre suksessfaktorer for å lykkes med næringsutvikling:

1. Aktørene forstår utviklingen som foregår og hvilke tendenser som lar seg forsterke eller svekke.
2. Næringsliv og offentlige aktører blir enige om mål, strategier, ressurser og oppgaver.
3. Partene utvikler samarbeidet sitt som en læringsarena for videre utvikling av strategiene sine.

1.3 Problemstilling

- Hvilket grunnlag finnes det i samfunnet for å skape velferd og vekst?

Underproblemstillinger:

- Hvilke næringer har spesielle fortrinn? Det er viktig at de begrensede midler som finnes for næringsutvikling i hovedsak brukes på de næringer som har størst vekstmulighet.
- Hvilke hindringer finnes for vekst av næringer? Det hjelper ikke å ha et potensial hvis det ligger hindringer i veien.
- Hvilken støtte er det behov for fra de offentlige for å fremme næringsutvikling?

Strategisk næringsplan for Umba kommune vil bidra til et bedre miljø og klima for bedriftsetableringer og næringsutvikling. Den strategiske næringsplanen vil gi en ny visjon, sette mål, og legge strategier og tiltak som skal bidra til et mer konkurransedyktig næringsliv i årene fremover.

1.4 Praktisk begrensning

Utarbeidet strategisk næringsplan er resultat av en metodisk studie basert på teori rundt tiltaksplanlegging, erfaringer med utarbeidelse av strategiske næringsplaner i Norge; studie av historisk grunnlag, dagens situasjon og tilgjengelige ressurser i Umba kommune. Det har blitt lagt vekt på utarbeidelse av en realistisk plan som er knyttet til eksisterende planer i kommunen. Dette vil skape en større forståelse for strategisk næringsplan som styringsdokument. Likevel vil strategisk næringsplan ha liten betydning i seg selv uten at denne blir forankret i næringslivet og fulgt av støtte fra myndigheter i regionen. For at strategisk næringsplan skal være et godt styringsdokument må næringslivet føle at det er deres plan, planen skal være forpliktende.

Ideelt sett bør utarbeidelse av strategisk næringsplan være en åpen prosess hvor alle som ønsker det kan delta og påvirke arbeidet. Dette var ikke mulig å gjennomføre for forfatteren av denne oppgave i denne omgang.

Det planlegges å inngå samarbeid med Umba kommune i formål om å presentere arbeidet som er gjort. Videre, hvis det blir aktuelt for kommunen, skal det arrangeres workshop med hovedformål om å skape en felles virkelighetsforståelse og diskutere hvilke konsekvenser bakgrunnsdokumentet vil få for strategien som skal utarbeides. Et viktig formål er å samle næringsliv og offentlig ansatte på samme arena.

Metodikk som ble benyttet i denne oppgaven kan legges til grunn for workshop slik at man har noe pekepinn i prosessarbeidet.

Justert plan vil bli sendt på høring til kommunestyret og bør være retningsgivende og forpliktende for næringsarbeidet i kommunen. Men det er en forutsetning at næringslivet har eierskap til strategien. Aktiv deltakelse i utvikling av strategien skaper forpliktelser og gjennomføringsevne. Med andre ord er **prosessens diskusjoner og prioriteringer viktige for å lykkes.**

2 Forskningsmetode

2.1 Bakgrunn for metodevalg

Etter definisjon av problemstillingen skal en finne ut hvordan en skulle tilnærme seg denne på en fornuftig måte. Under dette kapittelet ble det først gjort rede for hvilken metode ble anvendt i denne oppgaven, og deretter nevnt kort hvordan datainnsamlingen har blitt gjennomført.

Metode er en systematisk måte å samle inn, analysere og tolke data på. I denne studien har et komplekst bilde av dagens situasjon som dannes av samspillet mellom administrasjon, politikere, næringslivet og samfunnet i Umba kommune ble studert. Her var grenser mellom fenomen og sammenhenger uklare, slik at det ble behov for å ta i bruk flere beviskilder, som for eksempel intervjuer og direkte observasjon.

I en slik situasjon vil det i følge Yin (2009 s.4 18) være hensiktsmessig med en casestudie. Lundahl og Skärvad (1999 s.187) definerer casestudie slik: "En undersøkelse som bare omfatter ett (eller et fåtall) tilfeller, som imidlertid studeres mer i detalj og i flere dimensjoner". Dette støttes av Hellevik (2002 s.95, 97) som peker på at en undersøkelse har en viss mengde ressurser til disposisjon, som forskeren må vurdere hvordan hun vil bruke. En viktig forskningsstrategisk avveining gjelder forholdet mellom antall enheter og antall variabler. Produktet av de to størrelsene gir en grov antydning om arbeidsmengden knyttet til datainnsamlingen. Spørsmålet er så hva en vil prioritere, et stort antall enheter, men færre variabler for hver, eller et lite antall enheter som kartlegges i forhold til mange variabler. I denne oppgaven har blitt gjort valg om å studere en enhet mot mange variabler. Ved å benytte denne strategien (et intensivt opplegg) går man i dybden når det gjelder informasjonen om hver enkel enhet. En slik undersøkelse kalles en casestudie.

Casestudier har blitt kritisert for at de ofte har vært knyttet til en bestemt situasjon, slik at det gjør det vanskelig å generalisere fra en case til et annet. Yin (2009 s.15) hevder likevel at dette kan forsvares gjennom en analytisk generalisering. Dette innebærer at man kan foreta sammenligninger til teoretisk like situasjoner. Forskningsdata som benyttes i en casestudie kan være av både kvalitativ og kvantitativ karakter (Yin 2009 s.132-133).

I oppgaven ble hovedsaklig brukt kvalitativ metode. Denne er mer utdyppende og gir en utfyllende beskrivelse av problemstillingen.

En pluralistisk innfallsvinkel med å kombinere ulike metodiske teknikker kan styrke et forskningsprosjekt.

På bakgrunn av ovenstående drøfting har en kombinasjon av ulike metodiske teknikker har blitt benyttet i undersøkelsen. Elementer er således benyttet fra direkte observasjon, dybdeintervjuer, samt sekundærmateriale.

2.2 Datainnsamling

2.2.1 Valg av design

I oppgaven har det blitt benyttet både primære og sekundære kilder ved å kombinere flere metodiske teknikker.

Undersøkelse startet med direkte observasjon for å skape en bedre oversikt av kommunen som helhet, utvikling av næringslivet og tiltaksarbeidet spesielt. Det har blitt gjennomført befarings i kommunen under hvilken både de eksisterende virksomheter og de nedlagte blitt besøkt. Dette feltarbeidet ga et realistisk bilde av grunnlaget for næringslivet og utfordringer kommunen står ovenfor.

Videre har en rekke samtaler med lokal befolkning som kjenner til utviklingen i regionen både under Sovjetperioden og i dagens Russland blitt holdt. Dette ga en pekepinn for generelle holdninger og ønsker i samfunnet.

I fortsetning av dette har blitt avtalt møter med både representanter fra sentral administrasjon og politisk styring i kommunen og regionen. Informanter var villige med å fortelle om dagens status og kommunale planer og politiske føringer.

Videre har møter med representanter fra privat næringsliv i Umba og entreprenører som kunne tenke seg å etablere virksomhet i kommunen blitt avholdt.

De tre sist nevnte aktiviteter ble gjennomført som dybdeintervju. Denne formen for undersøkelse ga ikke et helhetlig bilde av det som var ønsket å undersøke siden det ikke var mulig å intervju hele utvalget. Det måtte foretas et utvalg av informanter. Med dette kan man stille spørsmål om hvor representativ undersøkelsen er.

De sekundærdataene som har blitt benyttet i studien består for det meste av faglitteratur om planlegging, tiltaksarbeid og næringsutvikling. Det har også blitt gjort en studie av gjeldende regelverk i Russland.

2.2.2 Validitet

I vitenskapelig forskning er validitet eller gyldighet en betegnelse på hvor godt man klarer å måle det man har til hensikt å måle eller undersøke. Det er tolkningen av dataene som valideres, ikke selve

målemetodene eller testene (Validitet). Validitet innebærer et spørsmål om at du virkelig måler det du sier du måler (Babbie 2010 s.416). Det er viktig at målevariablene er konsistente og representative for det vi ønsker å måle. I oppgaven har det blitt forsøkt å få frem data som gir riktig bilde av problemstillingen det var ønsket å undersøke. De spørsmålene som blir stilt er derfor forsøkt utformet slik at det ikke skal være mulig å tolke de på flere måter.

2.2.3 Reliabilitet

Reliabilitet er forbundet med målesikkerhet. Hvis den samme måling gjentas mange ganger, er målet reliabelt om vi får det samme svaret hver gang (forutsatt at vi måler det samme). En konklusjon er reliabel om andre kommer til den samme konklusjonen med bakgrunn i de samme premisser. I vitenskap er det derfor viktig å fremvise premissene for en konklusjon. Noe annet regnes som dårlig vitenskap (Reliabilitet). I denne undersøkelsen som er hovedsaklig kvalitativ undersøkelse, vil det derfor stilles krav til å fremskaffe data som er reliable.

2.2.4 Operasjonalisering

Oppbygging av dybdeintervju

Dybdeintervjuer stater med noen enkle spørsmål vedrørende oppfatning av dagens sosialøkonomiske situasjon i Umba, tilgang til ressurser og bruk av ressurser i kommunen. Dette ble fulgt opp med spørsmål om respondenter har kjennskap til eksisterende kommunal planlegging og primært til tiltaksplanlegging.

Videre gikk samtalene fritt ut fra bakgrunn til informanter med mål om å få mest mulig informasjon og synspunkter på problemstillinger innen næringslivet. Forskningsmålet med hver samtale var å tilnærme seg svaret på problemstillingene for denne oppgaven: hva er spesielle fortrinn, hva er hindringer, hvilke behov har næringslivet for sin videreutvikling.

Utvalg

I undersøkelse har blitt benyttet snøballmetoden. Denne går ut på først å intervju noen i utvalget for deretter å finne andre aktuelle etter hva disse mener det er naturlig å intervju. Dette er mest aktuelt i populasjoner hvor det er vanskelig å identifisere målgruppene (Babbie 2010 s.193). Ulempen her kan være at utvalget blir lite representativt. De valgte i undersøkelsen informanter tilhører forskjellige miljøer; dette var gjort for å få til et best mulig utvalg.

Tilgjengelighet på informanter har variert. Det har blitt intervjuet totalt 17 informanter; en person fra regional administrasjon, tre representanter fra kommunal administrasjon, seks fra næringslivet og sju fra lokal samfunn. Oversikt over informanter finnes i referanselisten.

Feilkilder

Det ble intervjuet kun et begrenset utvalg av informanter både på grunn av begrensede tilgjengelighet av de aktuelle personer, deres samarbeidsvillighet og skepsis forbundet med at informasjonen ble innsamlet for en utenlandsk studie. Volumbegrensning av datamateriell kan forårsake feilkilder i datagrunnlaget. Ved analyse av resultater og konklusjoner har det i stor grad blitt benyttet direkte observasjon ved å sette det mot de mottatte svarene fra dybdeintervju og tilgjengelig sekundærmateriale.

Anonymitet

De fleste informanter ønsket å være anonyme på grunn av deres mistro til at denne oppgaven skulle skrives i utlandet. Likevel kan anonymitet ha en positiv effekt på forskningsresultater på grunn av at informantene vil uttale sine meninger mer fritt uten å måtte ta hensyn til eventuelle meningsytringer fra andre. I et lite bygdesamfunn er slike forhold av stor betydning.

2.3 Arbeidsmetodikk ved utarbeidelse av strategisk næringsplan

I arbeidet med valg av arbeidsmetodikk ved utarbeidelse av strategisk næringsplan har det blitt studert flere strategiske næringsplaner som var laget for norske kommuner: Åmot (1993-1996), Svalbard (1989), Trondheim (2000-2010), Deathu – Tana (1993-1996), Bergen (2010-2014), Nesodden (2011 – 2023) og fylker Finmark (1998-2001), Buskerud (1999), Drammensregionen (2005-2015).

I henhold til arbeidet som ble gjort i forbindelse med utarbeidelse av strategisk næringsplan for Bergensregionen kom det frem at strategisk næringsplan skal mobilisere entusiasme og handling og derfor må planen bygges på felles forståelse for utfordringer og mulige løsninger (Figur 2).

Figur 2: Mål, strategier og tiltak er kommunens respons på næringslivets behov. (SNP Bergensregion 2010-2014, s.9)

Næringslivet og samfunnet har mange ønsker og forventninger om videreutvikling og bidrag fra de offentlige. I det overnevnte arbeidet har kommuner valgt å legge næringslivets erklærte behov til grunn i mål og strategier innen fokusområdene i strategisk næringsplan. På denne måten ønsket kommuner å medvirke aktivt til å gi planen ekstra kraft, ved i større grad enn tidligere å fokusere på

vilje og evne til utvikling av næringslivet. Dette omfatter også tilrettelegging for et bevisst fokus på verdiskapning i regionen som grunnlag for all velferd og gode tilbud til regionens befolkning.

Metoden i næringsplanarbeidet er å få frem de prioriterte næringenes mål og strategier med tilhørende behov for oppfølging fra kommunene. Oppfølgingen skal være en respons på de behov næringslivet har definert.

Det at "Oppfølgingen skal være en respons på de behov næringslivet har definert" var nytt i forhold til de andre planer. Metoden som ble brukt i Bergen ble valgt å anvende med noen justeringer for å tilpasse prosessen studiestedet (Figur 3).

Figur 3: Grafisk fremstilling av strategiprosess ved utarbeidelse av strategisk næringsplan for Umba kommune

Visjon og overordnet mål er et utgangspunkt for strategiprosessen og tas ikke direkte inn i selve prosessen. Strategiprosessen tar utgangspunkt i den nåværende situasjon med analyse av omliggende faktorer med fokus på problemstillinger. Ut fra analysen fremkommer kartlegging av prioriterte næringer som det er hensiktsmessig å satse på og næringslivets behov for offentlig støtte i sitt utviklingsarbeid. Neste trinn er å komme frem til konkrete delmål på bakgrunn av de definerte behovene. Etter at målene foreligger skal det utformes strategier som skal føre til målene. Videre skal innsatsområder identifiseres med tilhørende tiltak. Handlingsprogrammet beskriver de forskjellige tiltakene mer utfyllende med hensyn til bakgrunn, innhold, organisering og ansvar, kostnad, finansiering og resultatmål.

Når planprosessen er gjennomført skal den papirfestes. Plandokumentet er to delte dokument og skal inneholde hovedlinjene i næringsutviklingsarbeidet og konkrete tiltak (Figur 4). Dette dokumentet skal "selge" prosessen til et bredere publikum og skape forståelse, bevissthet og tilslutning.

Figur 4: Hoveddeler i strategisk næringsplan (KOM 1990 s.6)

Denne planleggingsformen har sin styrke i at den impliserer helhetstenkning, medvirkning og langsiktig perspektiv.

3 Resultater og analyser: studieområdet, definisjon av visjon og overordnet mål

Alle tall er kapittel 4 er innhentet fra Hovedplan for Umba kommune 2011.

3.1 Geografisk lokalisering

Umba kommune er lokalisert i den sørlige delen av Kolahalvøya i den vestre delen av Terskij region. Umba kommune grenser til Kandalaksha kommune i sørvest, Apatity, Kirovsk og Lovozero kommuner i nordøst og Varzuga kommune i øst. Den sørlige grensen går langs Kvitsjøen.

Kommunen strekker seg 130 km fra vest til øst langs Kvitsjøen og 70 km fra sør til nord. Grenser til kommunen er lovfestet 29.12.2004. Kommuneareal er 835 700 hektar som er 43 % av det totale arealet i Terskij region. I tillegg til Umba er det Varzuga kommune som inngår i denne regionen.

Tettsted Umba er kommunesenter og regionsenter. Umba er lokaliser i elvemunning til elv Umba langs kysten til Kandalaksha fjord i Kvitsjøen (Kart 1).

Kart 1: Kart over Umba kommune (<http://mun.gov-murman.ru/local/umba.shtml>)

I Umba kommune inngår kommunesenter tettsted Umba og tre andre bygder. Disse er presentert i Tabell 1.

Tabell 1: Oversikt over sammensetningen av Umba kommune med areal, avstand fra kommunesenter og befolkningstall per 1.1.2011 (Hovedplan).

Tettsted	Areal, ha	Befolkning, pe	Avstand fra Umba	Retning fra Umba
Umba	1470	5457		
Olenica	25,21	26	61 km	Sør - øst
Vostochnoje Munozero	21	7	69 km	Nord - øst
Indel	13	4	72 km	Nord - øst

De fleste innbyggere i kommunen er bosatt i kommunesenteret. Det finnes veldig få fastboende i de tre andre bygdene. To av bygdene ligger inne i landet, mens en er ligger ved kysten ved veien til Varzuga. Ut fra Tabell 1 fremkommer det at befolkningstetthet er 0,66 pe/km². Ut fra dette kan man si at det finnes tilgang til store arealer i kommune som er ikke i bruk nå.

3.1.1 Miljø

Terskij region har den mest fordelaktige økologiske situasjon i Murmansk fylke. Her finnes det ingen farlige miljøforurensningskilder.

Noe negativ miljøpåvirkning skjer ved utslipp til vassdrag og jord. Kilde til vannforurensning er ikke tilstrekkelig godt rensset avløp. Jordforurensning har lokal karakter og er forårsaket av ikke optimal avfallshåndtering, både offentlig og privat.

Vedrørende avløpsforurensning har kommunen planer om å legge ned urensset utslipp og føre avløpet til kommunalt renseanlegg. Dette drøftes ikke ut over det i denne oppgaven.

Under befarings har det blitt gjort konklusjon at avfallshåndtering er en utfordring i kommunen. Det finnes ingen oppsamling av avfall langs kysten, alt søppel slenges i skogen. I tettsted Umba fungerer ikke henting av søppel optimalt. Overfylte søppelkonteinere står åpne med full tilgang til fugler og flokker med ville hunder. Bortsett fra at det ser lite estetisk ut kan det føre til smittefare av befolkning. Avfallet kjøres bort til et åpent avfallsdeponi utenfor Umba som vokser med hvert år. Ressurser i avfallet blir ikke utnyttet og miljø blir negativt påvirket av en slik uforsvarlig avfallshåndtering.

3.1.2 Naturressurser

Umba kommune er rik på naturressurser. I nærheten av tettsted er det lokalisert flere forekomster av mineraler med høy dekorativ verdi, ametyst, granitt, granodiorite, keramisk pegmatite og andre verdifulle mineraler. Disse kan anvendes i byggeindustri. Forekomster er til dels utvinnet og det er behov for geologiske undersøkelser.

Store skogsarealer består av høy kvalitet bærskog og er rike på vekster som kan anvendes som råstoff i næringsmiddelindustri.

Elver og havet er rik på verdifulle biologiske ressurser.

På grunn av lokalisering i den sørlige delen av Kolahalvøya har kommunen relativt gunstige klimatiske forhold for landbruksvirksomhet både innenfor jorddyrking og dyrehold.

3.1.3 Transport

Mangel i infrastrukturutvikling er karakteristisk for området. Tettsted Umba ligger avsides i forhold til hovedveiforbindelser i Murmansk fylket. Veien til Umba er blindvei. Avstand til Murmansk via Kandalaksha er 404 km. Den nærmeste jernbanestasjon er i Kandalaksha som ligger 110 km fra Umba. Lokal veinett i kommunen og Terskij region er ikke utviklet mellom alle tettsteder. Veien til Varzuga (140 km) har blitt utbedret de siste årene men er kun delvis asfaltert. Frem til to bosetninger i Umba kommune (Indel og Vostochnoje Munozero) finnes det kun skogsveier. Det finnes en vei i nord retning til Kirovsk (127 km) som er i dårlig stand og er ikke i bruk nå.

Internt i tettsted Umba finnes det en bussrute som har noen avganger hver dag. Til Varzuga går en buss en-to ganger i uken. Til og fra Kandalaksha og Murmansk finnes det bussavgang en gang per dag.

Lokal flyplass ligger 1 km fra tettsted Umba. Denne er i dårlig stand, ute av drift og har reservestatus i dagens situasjon.

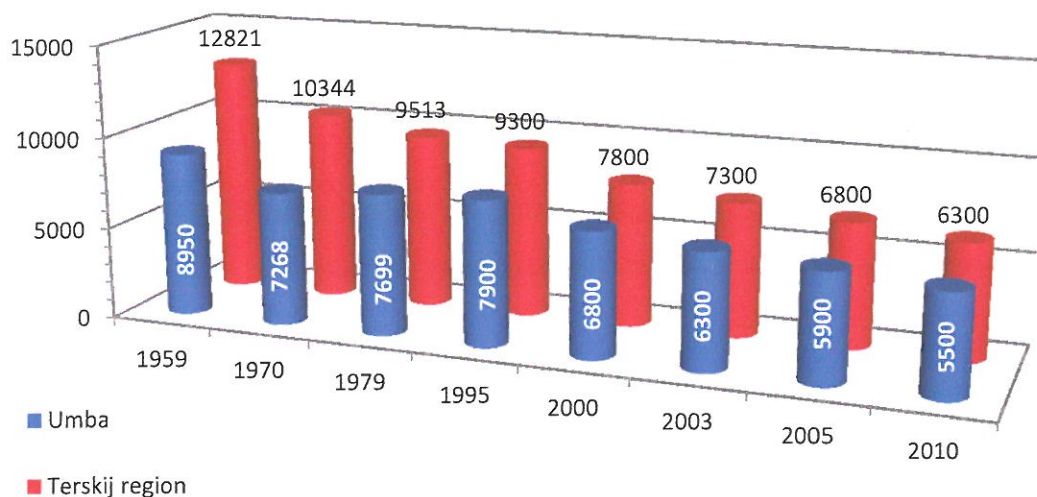
Mange steder i kommune og regionen kan nås kun ved bruk av helikopter.

Tidligere regelmessig sjøtransportforbindelse langs kysten har blitt nedlagt. I 1997 var nedlagt også båtforbindelse til Arkhangelsk. Nå kan man benytte kun privat transport for transport på havet.

3.2 Demografisk potensial

Folketall for hele Terskij region var 6300 personer per 1.1.2011. Av dette, 5494 personer er befolkningen i Umba kommune, fordelt på tettsted Umba som er kommunesenter og tre små bygder.

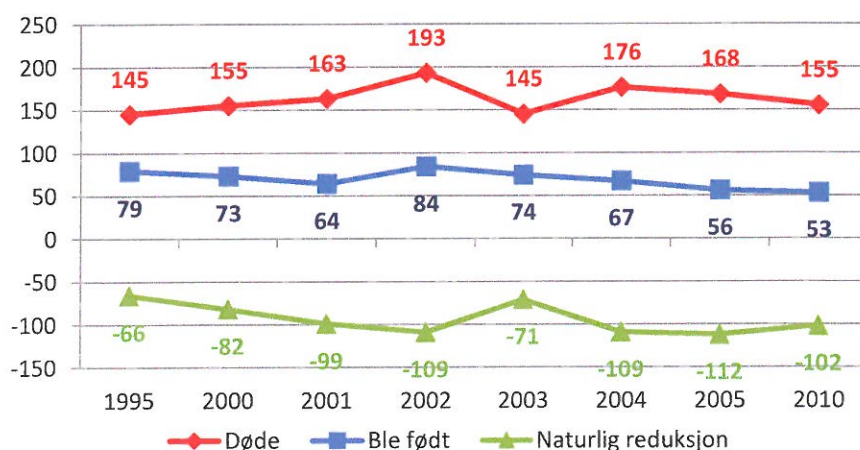
Den demografiske situasjonen i regionen er meget utfordrende. I femten års periode fra 1995 til 2011 har folketallet i hele regionen blitt redusert med 30 % eller 3000 personer. Av disse har 2400 personer flyttet fra Umba kommune. Fra 2000 til 2011 har folketallet i tettsted Umba blitt redusert med 20 % (Figur 5).

Figur 5: Befolkningsutvikling fra 1959 til 2010, målt i antall personer (Hovedplan og Folketall - database fra Sovjettiden). Reduksjon i folketallet knyttes til nedleggelse av bedrifter og organisasjoner som medførte fraflytting av befolkningen.

Årlig reduksjon av folketallet med 3 % skjer både på grunn av naturlig reduksjon med 13 person per 1000 personer og emigrasjon (3,6 per 1000 personer).

Gjennomsnittlig økning av befolkningen ved fødsel tilsvarer 60 barn per år, reduksjon ved død er 110 personer per år. Dødelighet på 20 personer per 1000 er en av de høyeste i Murmansk fylke og dobbelt så mye som fylkets gjennomsnitt. Dødelighet er 1,5-2 ganger høyere enn fødsel (Figur 6). Hovedårsaker til dødelighet i regionen er aldrende befolkning, lavt inntektsnivå, høy arbeidsledighet, dårlig helse og mangelfull helsetilbud på grunn av mangel på profesjonell medisinsk personell.

Figur 6: Naturlige endringer i befolkningsmengden for Terskij region, målt i antall personer (Hovedplan).

Innvandring til regionen er 40 - 50 personer årlig mens utvandring er på 180 - 200 personer per år. Reduksjon i folketallet på grunn av migrasjoner er 65 % og naturlig reduksjon er 35 %. Høy arbeidsledighet fører utvandring av personer i yrkesaktiv alder, hovedsakelig gjelder dette de yngre og kvalifiserte spesialister.

Depresjonstilstand i den russiske økonomien på 90 – tallet har sterkt påvirket demografiske prosesser i regionen. Alderssammensetning har blitt endret og det er aldring av befolkningen som peker seg ut i denne sammenheng.

Alderspensjon for nordlige deler i Russland er 55 år for kvinner og 60 år for menn. Andel av pensjonister i Umba i forhold til total folkemengde er 32 %, av disse 10 % fortsetter å arbeide. I Tabell 2 er presentert alderssammensetning i Umba kommune og Murmansk fylke per 1.1.2011.

Tabell 2: Alderssammensetning i Umba kommune og Murmansk fylke, per 1.1.2011.

	Umba kommune, %	Murmansk fylke, %
Arbeidsdyktig	50,5	69,4
Pensjonister	32	14,9
Yngre enn arbeidsdyktig	17,5	15,7

I Terskij region er andel personer med alder over 65 år er størst i fylket og er 17 % av total folkemengde. Terskel for demografisk alder er overskredet med 7 %.

3.2.1 Arbeidsledighet, arbeidsressurser og levestandard

I dagens situasjon er det omlagt 2100 personer som er i arbeid i Umba. Halvparten av alle sysselsatte er ansatte innenfor offentlig sektor, 18 % i politi og 18 % innenfor handel. Det er fåtallet som jobber i næring med materiell produksjon (Tabell 3).

I periode med markedsøkonomiske reformer i landet i dette århundre har sysselsetting blitt redusert fra 3700 til 2100 personer.

Umba har stabil høyt arbeidsledighet på rundt 750 personer som er 18 % av befolkningen i yrkesaktiv alder eller 14 % av den totale befolkningen. Mangel på arbeidsplasser påvirker levestandard til befolkningen og bidrar til økende fraflytting av personer i yrkesaktiv alder. Det finnes nesten ingen ledige stillinger. Av de ledige stillinger som meldes inn av arbeidsgivere er det hovedsakelig arbeid for menn innenfor bygging eller fiske. Spesielt er det vanskelig å få arbeid for kvinner.

Tabell 3: Fordeling av sysselsatte etter næring, person (Hovedplan).

Næring	Dagens situasjon		
Landbruk, jakt	22	1 %	I materielle yrker er
Skogsforvaltning/bruk	15	0,7 %	sysselsatt 560
Fiskeoppdrett	25	1,2 %	personer = 27 % av
Industri	137	6,5 %	alle sysselsatte
Transport og kommunikasjon	70	3,3 %	
Bygging	94	4,5 %	
Infrastruktur (elektrisitet, gas, vann)	160	7,6 %	
Andre	37	1,8 %	
Kommunale tjenester	110	5,2 %	I immaterielle yrker er
Handel, mat	380	18 %	sysselsatt 1540
Kultur, sport, turisme, sosiale tjenester	150	7 %	personer som
Statsvitenskap, politi	375	18 %	tilsvarer 73 % av alle
Utdanning	365	17,4 %	sysselsatte
Helsetjenester	160	7,6 %	
Totalt	2100	100 %	

Gjennomsnittlig månedslønn beregnet for periode fra januar til august 2011 var RUB 25263,- som tilsvarer ca NOK 4600,-. Til tross for økning med 21,1 % siden 2010 er dette 21 % lavere enn gjennomsnittslønn for Murmansk fylke (Tabell 4).

Tabell 4: Endringer i gjennomsnittlig lønnsnivå fra 2007 til 2011

	Måleenhet	2007	2008	2009	2010	2011
Gjennomsnittslønn i store og mellomstore bedrifter	RUB	12626	17501	18705	20859	25263

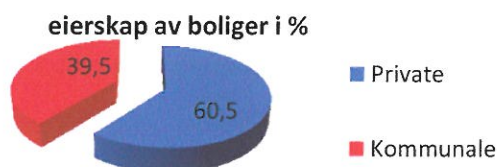
3.3 Infrastruktur

Total areal av boligmassen i Umba kommune er 167700m². Mesteparten av dette er i tettsted Umba – 163100m², resterende 4600m² fordeles på de tre andre bygdene i kommunen. Gjennomsnittlig bo areal per person er 30,5 m². Dette er høyere enn gjennomsnittet for Murmansk fylke på 22,7m² som grunnes i stor nedgang i befolkningstall.

Det er følgende fordeling av boliger i Umba kommune etter eierskap: 60,5 % privat og 39,5 % kommunalt (Figur 7).

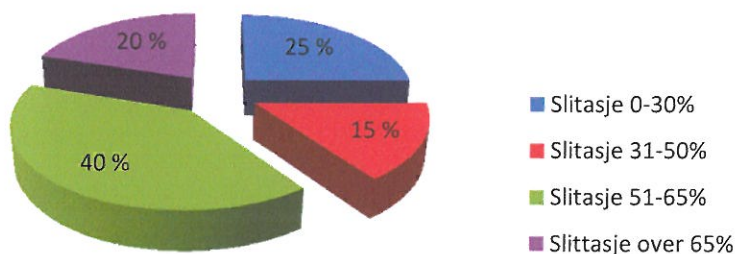
Ordningen for privat eie er annerledes i Russland enn for eksempel i Norge. Store deler av boligmassen i Umba er to og fem etasjer blokker/trehus. Det er kun leiligheter som eies av de private

mens selve bygninger eies og drives av ZKH¹. De offentlige ønsker at leilighetseiere skal ta ansvar for drift av bygninger ved å danne boligsameier. Men så lenge det finnes ingen regelverk som tvinger befolkningen til det er de ikke villige til å ta på seg ansvar for bygninger i dårlige standard. Kommunen i sin tur klarer ikke å håndtere vedlikehold av en så stor byggemassen.

Figur 7: Fordeling av eierskap på boliger i Umba kommune

Standard på boligmassen er en av de laveste i fylket. Det mangler både innlagt vann/avløp, og strøm flere steder i kommunen. Standard på boliger er en av de største utfordringene i kommunen. Per 1. januar 2012 var det registrert at 232 familier bor i falleferdige boliger. Total areal på slitt og farlig for opphold er ca 60 % av total boligmassen i kommunen (Figur 8).

Figur 8: Fordeling av boligmassen i Umba kommune ut fra slittasje andel

Det er etablert kø ordning for den delen av befolkningen i kommunen som har lav levestandard og lav inntekt for å få tildelt nye kommunale boliger. De første i køen har vært der siden år 1977. Det finnes ikke midler i det kommunale budsjettet for å øke boligmassen i løpet av nærmeste tid.

Kvalitet på ledningsnett i kommunen er dårlig. Det foregår regelmessig fornyelsesarbeid med i mye lavere tempo enn det er behov for. Kvalitet på drikkevannet som leveres er ikke tilfredsstillende, vannet må kokes før bruk.

Det er sentral varme og sentral oppvarming av varmt vann i de fleste bygninger i tettsted Umba. Over 3-4 måneders periode om sommeren hvert år blir disse systemer for oppvarming av boliger og varmt vann slått av til vedlikehold.

Telefonforbindelse finnes kun i Umba og Oleniza. Tilgang til internett er kun i Umba.

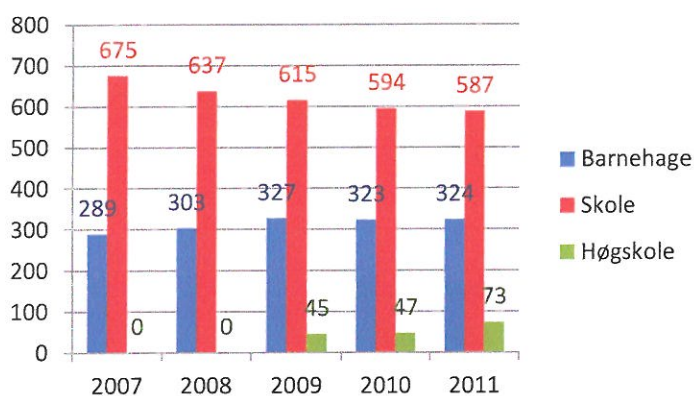
¹ Kommunalt boligforvaltningsforetak.

3.4 Sosial infrastruktur

I kommunesenter Umba er lokalisert regional, kommunal administrasjon og serviceorganisasjoner. I andre bygder finnes ingen sosial infrastruktur.

Ansvarsområder innenfor sosial infrastruktur fordeles mellom kommunal (Umba kommune) og regional administrasjon (Terskij region). I henhold til RF² lov 131 "Om felles prinsipper for kommunal organisering" er administrasjon i Umba kommune har ansvar for bibliotek tjenester, tilrettelegging for fritid, kultur, idrett og rekreasjon samt etablering og drift av museum. Administrasjon i Terskij region er ansvarlig for organisering av barnehage-, skole-, medisintjenester.

Det er 324 barnehagebarn i regionen som går på tre barnehager. Tre skoler i Umba gir studieplass for 587 elever. I Umba finnes det også filial av Kovdor tekniske høyskole som huser 73 studenter og gir tilbud innenfor tre studieretninger: skogsforvaltning, bilmekanikk, reiseliv (Figur 9).

Figur 9: Statistiske tall for barnehage, skole, høyskole fra 2007 til 2011 (Hovedplan)

I Umba kommune finnes det et sykehus og 16 leger med forskjellig spesialisering samt 57 personer med lavere medisinsk utdanning.

På grunn av stor reduksjon av folkemengde i de siste årene er kapasitet i de eksisterende institusjonene har blitt større enn etterspørsel. De tjenestene som tilbys befolkningen ikke alltid er i tråd med etterspørsel. Det finnes for eksempel verken idrettsanlegg eller basseng. Kunnskole for barn og barnebibliotek er lokalisert i bygninger som er ikke tilpasset bruksformål.

I Hovedplanen for Umba kommune legges det opp for utvikling av sosial infrastruktur.

SWOT – analyser av geografisk lokalisering, miljø, naturressurser, transport, demografisk potensial, infrastruktur og sosial infrastruktur finnes i vedlegg 1.

² Den russiske føderasjon

3.5 Umba kommune sin visjon og overordnet mål

Ut fra studiestedanalyse er det tydelig at kommunen står foran store utfordringer. Det er mange områder det er behov å plassere ressurser i. I dagens situasjon er mange av kommunale tjenester trenger betydelig innsats for å komme på akseptabel nivå. Likevel er kommunale ressurser meget begrenset og det er ikke mulig å gripe tak i alt. Man skal vise kreativitet og ha mål i tankene når man starter med tiltaksplanlegging. I en slik situasjon.

I dagens situasjon har ikke Umba kommune noe visjon. Med bakgrunn i analyse av dagens situasjon foreslås følgende visjon:

”Umba kommune skal ved bærekraftig vekst og kvalitativ utvikling fremstå som den mest attraktive kommunen i Murmansk fylke for å bosette seg i og etablere næringsvirksomhet”.

”Bærekraftig vekst” er en utvikling som ikke skal gå på bekostning av fremtidige generasjoners livskvalitet. ”Kvalitativ utvikling” betyr anerkjennelse av et godt gjennomtenkt arbeid. Kommunen ønsker å fremstå som ”den mest attraktive kommune i fylket”, der ønske om attraktivitet gjelder både ovenfor innbyggere og næringsliv.

Denne visjonen er meget ambisiøs men oppnåelig med systematisk arbeid mot overordnet mål som foreslås i denne oppgaven å formulere på følgende måte: ” Gjennom satsningen på strategisk næringsplan skal Umba kommune ta initiativ, være en forutsigbar aktør og tilrettelegge for bærekraftig næringsutvikling innen de næringer hvor kommunen har spesielle fortrinn. Med utgangspunkt i lokale kvaliteter og særpreg vil kommunen legge til rette for et spennende og levende lokalsamfunn.”

Neste etappe i dette arbeidet etter definering av overordnet mål var å velge de næringene utvikling av hvilke er det fordelaktig å satse på i dagens situasjon. Utvalget av næringer skal forankres i det overordnede målet. Det vil si, **prioriterte næringer skal ha spesielle fortrinn**. Dette drøftes i neste kapittel.

4 SNP - analyse av næringsutvikling i dagens situasjon

4.1 Innledning

Den offisielle dato for Terskij regionetablering som en del av Murmansk fylke er 1.8.1927. I sovjettiden foregikk intensiv utvikling av fiskenæring, landbruk, skogsindustri og mange andre nye og tradisjonelle næringer. På midten av 30-tallet startet sin virksomhet fiskefabrikk i Umba. Gruveindustri og steinbearbeidingsfabrikker ble også etablert i området. I 1980 ble veistrekning Kandalaksha – Umba ferdig bygd. På 80-tallet startet bygging av radioteknisk fabrikk i Umba men ble ikke ferdigstilt på grunn av den politiskøkonomiske krisen i landet³. Med dette har også mange andre virksomheter av betydning har blitt lagt ned.

I begynnelsen av XXI århundre har Terskij region som dannet grunnlag for industrialisering av Kolahalvøya har ingen næring av betydning, kun mindre bedrifter.

Strategisk næringsplan som utarbeides i denne oppgaven er et forslag til en overordnet strategi for Umba kommune som peker på noen hovedutfordringer og mulige veivalg.

Alle næringer av betydning i Umba kommune analyseres med fokus på tre hovedspørsmål. Dette danner grunnlag for utvelgelse av de næringene som det er hensiktsmessig å satse på i fremtiden:

- Hva er status for diverse næringer i Umba kommune i dag?
- Hvilke næringer har spesielle fortrinn?
- Hvilke hindringer finnes for vekst av næringer?

4.2 Reiseliv og kultur

4.2.1 Kulturhistoriske arv

Regionen fikk sine første bosetninger for ca. 5 500 år siden. I lang tidsperiode har området vært bosatt av kun samer som levde av jakt, reinsdyrdrift og fiske.

Rundt X-XI århundre har russiske pomorer startet koloniseringen av den sørlige delen av Kolahalvøya. Deres bosetninger var som regel lokalisert i elvemunninger ved Kvitsjøen. Fra starten av XV århundre har regionen vokst til et rikt og raskt utvikelende område.

Landsbyer langs kysten ble til sentrer for saltforedling, jakt og båtbygging. Den første bosetningen til russiske kolonister i Umba dateres til år 1466 med offisiell grunnleggelse først i år 1898.

Historie, kultur og tradisjoner i Terskij region barer særpreg. Informant 3 fortalte at i regionen har det blitt bevart flere historiske minnesmerker fra eldgamle tider frem til slutten av XX århundre:

³ Kollaps av Sovjetunionen på 90-tallet.

- forekomster av ametyster på Korabl cap,
- labyrint Vavilon på Annin kors cap, 13 km vest for Umba,
- Kanozero helleristninger, datert 3-2000 f.Kr.,
- kapell med hellig vannkilde, 108 km fra Umba ved Kvitsjøen,
- fiskested "Tetrino" med originale pomor bygninger og fiskeutstyr datert 18-19 århundre, 23 km fra Umba mot Varzuga.

Utvalgte bilder av severdigheter i Umba kommune er presentert i vedlegg 2.

Den tradisjonelle pomor levestil har blitt bevart gjennom historie på grunn av relativt lang avstand til hovedveiforbindelser og liten grad av industrialiseringen av område.

Bygder i regionen er unike og tradisjonelle. Ved å reise fra vest til øst langs kysten passerer man Porja guba, Umba, Kuzreka, Mosjejevo, Olenica, Kashkaranzj, Varzuga, Chavanga, Tetrino, Strelna, Chapoma, Pjaliza og Pulonga. Bortsett fra disse små bygdene finnes det en reke fiskehus langs havet som anvendes i fiskesesonger.

I Umba finnes det pomor museum og museum for Kanozero helleristninger.

Terskij pomorene har bevart sin opprinnelige kultur, rite, sanger, folkehåndverk og original levestil.

Informant 3 forteller at for å ta være på disse tradisjoner arrangeres i regi av kommunen folkefestligheter under høytider Jul, Maslenniza, Vinterslutt, Påske, Fisker dagen, m.m. Stor popularitet har idrettskonkurranser: isfiske "Fisketrine", langrenn "Terskij kysten" og volleyballkonkurranser "Turnering av de fire". Umba er hjemmet til "Pomor roing regatta" og "Pomor leker" som gjennomføres årlig. Hvert tredje år gjennomføres internasjonal folkefestival med deltagelse av sang- og folkedansgrupper fra nordvest Russland og euroarktisk region. Festivalarena ligger 27 km fra tettsted Umba ved elv Chjornaja.

"Vi må satse på kultur og idrett, spesielt for de unge. Det er veldig få aktiviteter man kan finne på i Umba, spesielt på vinterstid. Det kulturelle nivået blant innbyggere synker. Befolkningen i regionen er stolt av sine røtter, men likevel velger alle som kan reise vekk fra Umba, spesielt de unge. Vi har så mye å vise i vår vakre Umba, det finnes stort utviklingspotensial her. Kan du ikke finne noen organisasjoner i din Skandinavia som vi kan samarbeide med, dele erfaringer og gjøre vår Umba til et attraktivt sted å bo i?" (informant 3).

4.2.2 Reiselivsobjekter

Regionen har vakker og mektig landskap. Hele kystlinje av Kvitsjøen er i utgangspunktet et fantastisk fint rekreasjonsmål. Flere tusen elver og innsjøer av forskjellig størrelse og krystall klart vann er

spredt over hele regionen. Her finnes det laks, ørret, harr, sik, m.m. Det finnes også spennende forekomster av mineraler.

Fravar av tungindustri og føring av tradisjonell landbruk med grunnlag i økologisk balansert anvendelse av naturressurser har bidratt til ivaretagelse av følsomme nordlige økosystemer.

Unike naturressurser er spesiell fortrinn for utvikling av regionen i retningen av turisme og rekreasjon. I henhold til informant 4 har interesse for naturressurser og severdigheter langs Terskij kysten økt i de siste årene. Det skjer en positiv utvikling i forskjellige jakttyper, sportsfiske, dykking, vann-, øko-, historie-, geo-, friluft- og kulturturisme.

Elv Umba kan betegnes som hovedelement for aktiv rekreasjon i Umba. Denne anvendes både for vannturisme og sportsfiske.

Over 10 organiserte fiskebaser driver med lisensfiske for laks i regionen. Hver sesong blir disse besøkt av over 1 500 fiskere.

Tabell 5 viser oversikt over de objektene i kommunen som kan være attraktive med hensyn til reiseliv. Foreløpig brukes de rekreasjonsobjektene kun i liten grad.

Tabell 5: Kortfattet oversikt over mulige aktiviteter i regionen for reiselivsnæringen (informant 4).

Aktivitet	Lokalisering	Type turisme
Lakseelver der lisensfiske er tillatt	Fra elv Pila i vest til elv Babja i øst	sportsfiske
Store innsjøer	Kolvizkoje, Kanozero, Vjalozero, Sergozero, Ondonskije innsjøer, Munozero, Ponchozero	vannturisme og økoturisme
Forekomst av ametyst	Cape Korabl	geoturisme
Forekomst av sølv	Øya Medvezyj, Kvitsjøen	geoturisme
Forekomst av glendonite	Elv Oleniza	geoturisme
Forekomst av fluorite	Ekogorskij	geoturisme
Fjord, kystreise fra Umba til Porja Guba	Kvitsjøen	friluft- og vannturisme
Observasjon av sjødyr (hvit vall, sell)	Kvitsjøen	bioturisme
Observasjon av rovfugler (havørn, vandrefalk, m.m.)		bioturisme
Observasjon av trekkfugler (svane, gås, m.m.)		bioturisme
Dykking langs kysten og i fjord	Kvitsjøen	dykking
Gammel Umba (1466)	Bygda Umba	historieturisme
Pomor bygder	Oleniza	kulturturisme

eksterne deltakere; under "Pomor roing regatta" er det 300 personer som kommer utenfra. Under gjennomføring av konkurranser og festivaler blir overnatninger for gjester, som ikke får hotellplass, organisert hos lokal befolkning (Tabell 6).

Årlig tar kommunen imot ca. 3000 turister.

Tabell 6: Oversikt over tilgjengelig overnatning i Umba kommune (informant 4).

Benevnelse	Lokalisering	Antall soveplasser
Hostel "Umba Discovery"	Umba	25 – sommer, 15 - vinter
Kommunal hotell	Umba	26
Hotell "Viraz"	Umba	10
Hotell "ZEK" (leilighet i bolig hus)	Umba	6
Gjestehus "Staraja Umba"	Elv Umba	10
Hostel "Ustje"	Elv Umba	18
Sportsfiske base "Pogost"	12 km fra Umba	20
Hostel "Indel"	Indel	18
Hostel "Vilma"	Vjalozero, Uda-Guba	14

Ifølge informant 4 har både kommunal og regional administrasjon stort fokus på utvikling av reiseliv. De offentlige ser at næringen har betydelig potensial og spesielle fortrinn. De ønsker å satse på det. Gode naturklimatiske forhold, bra økologisk situasjon, tilgang på store ubrukte arealreserver vil i fremtiden bidra til utvikling av hyttefelt for befolkningen i de nærliggende byer, for eksempel Kandalaksha og Kirovsk.

Sammensetting av svarene på spørsmål "Hvilken næringen tror du har mest utviklingspotensial i Umba kommune?" viser at det er enighet mellom alle intervjuede grupper om at turisme og rekreasjon har et stort potensial for videreutvikling. Til tross for det, i følge Informant 4, er den største utfordringen i næringsutvikling er at innbyggere i kommunen ikke har "gnisten" for innovasjon - "Det ser ut at alle venter på at noen andre starter så vil de se hvordan det går med dem".

Samtaler med entreprenører, informant 8, 9 og 10, avdekket deres enighet om at kommunen burde gjøre noe med deres evne til å iverksette planer i virkelighet. I de siste årene har det blitt bedre med tanke på at de offentlige begynner å rette blikket mot næringslivet og entreprenørskap. Kommunen har etablert en næringsavdeling, det kommer stadig noen støtteprogrammer for næringslivet. Disse støtteprogrammer finnes det lite informasjon om. De offentlige lager planer som man kan ikke se direkte resultater av. Entreprenørene mener at kommunal og regional administrasjon bør fokusere mer på gjennomførbarhet av deres planer og endre på sine rutiner for saksbehandling og

tjenesteyting mot befolkning og næringsliv. I dagens situasjon er den minste ting man skal gjøre, der man trener bistand fra de offentlige, tar det veldig lang tid og prosessen er uoversiktlig for de fleste.

For at Umba skal kunne utvikles som en transitt turistsenter og base for gjennomføring av kultur- og idrettsarrangementer er det behov for etablering av hoteller, gjestehus, camping, rasteplasser i Umba og i nærhet av aktiviteter for turister. Det vil også være hensiktsmessig å opprettholde tradisjon med organisering av overnatting i private hjem under gjennomføring av større arrangementer med hensikt til videreutvikling av landbruksturisme.

Undersøkelsen gjennomført gjennom feltarbeidet tyder på at utvikling av turisme og rekreasjon har stor potensial i Umba kommune og Terskij region. Denne næringen kan utvikles til å bli en kjernenæring for kommunen. Forutsetningen for dette er at man fjerner først de eksisterende hindringer.

4.3 Landbruk

Umba kommune sin lokalisering i den sørlige delen av Kolahalvøya bidrar til relativt gode agroklimatiske forhold for landbruksvirksomhet både innenfor jordbruk og husdyrhold. Antall dager med gjennomsnittsdøgntemperatur over 5°C er opp til 130 dager i året, frostfriperiode er på 110 dager.

Jordarter består av torvleire og torvpodsol som er egner seg best for jordbruk i forhold til andre regioner i fylket.

Bilde 1: Skilt ved innkjøring til Umba "УМБА" og ku langs veien til Varzuga (foto av J. Bang)

I Umba kommune utføres landbruksproduksjon av kommunalt landbruksforetak Sovhoz Umbaskij. Bedriften spesialiserer seg innenfor melke-, plante- og fôrproduksjon. Tidligere har bedriften produsert mye større utvalg av landbruksvarer fra eget hønseri samt drivet med grønnsakproduksjon. Bedriften hadde 500 kuer, 1 500 griser og ga regionen 300 arbeidsplasser. Nå

arbeider her kun 16 personer, det er 98 kuer og melkeproduksjon på 143 tonn tilfredsstillende kun 7 % av behovet. I tillegg til egne råvarer kjøper bedriften råvarer fra befolkningen, både kjøtt og melk. I privat småbruk finnes det 140 storfe, 280 gris, 160 sau (Hovedplan).

En tidligere ansatt ved Sovhoz Umbiskij, informant 15, fortalte at årsak til en så kraftig reduksjon i bedriften er uforståelig for de fleste. Store landbruksarealer står nå uten anvendelse og forfaller på grunn av skogsvekst. Et annet problem at bygningsmassen blir dårlig og krever grundig oppussing. På grunn av at mange mistet arbeid i virksomheten har næringen gått tapt mye kompetanse som nå må man jobbe for å skape på nytt. Bedriften hadde veldig produktive melkekuer og klarte å tilfredsstille etterspørsel etter melk og andre landbruksprodukter i mye større grad enn det er tilfelle nå. Potensial for utvikling er til stede men det ser ut at det er ingen som ønsker å ta tak i det. Den kommunistiske staten er borte men folk har blitt uforandret i sin oppfatning av næringslivet. Folk venter på en ordre ovenfra, på at de offentlige ordner opp.

Det er tydelig at de offentlige er involvert i mange virksomheter i kommunen, også landbruket. Dette henger igjen fra historie for enda 20 år siden når staten eide alt av næring i landet. Det er en utfordring å få løst dette på grunn av at risikokapital er et generelt problem, spesielt på et sted som Umba med lav levestandard. Det ser heller ikke ut at de offentlige i Umba vurderer sin eierskap av bedrifter som noe negativt. På spørsmål om hva er grunnlag for de offentlige er fortsatt i eier rollen for flere virksomheter i kommune, svarte informant 2 følgende: "På den ene er at på 90 – tallet skjedde en rekke mislykkede privatiseringer da bedrifter har gått konkurs og mange ble uten arbeid. Så kommunen forsøker å opprettholde de arbeidsplassene som er igjen og opprettholder noe av produksjon. På den andre side ligger det dårlig an med kunnskap om markedsøkonomi og entreprenørskap. Det er enklere å kjøre den veien man har kjørt før".

Ifølge KOM "finnes det mange kommuner i Norge som har brent fingrene etter å ha gått inn på eiersiden i bedrifter hvor private investorer har manglet". For å bryte den negative utviklingen er det avgjørende at de offentlige frigjør næringsarbeid fra sin virksomhet og bidrar til vekst av engasjement i privat næringsliv innenfor landbruket.

4.4 Fiskeri og fiskeoppdrett

Befolkningen i Terskij region driver tradisjonelt med fiske. Hovedvirksomhet for pomorer fra gamle dager var fangst av laks, kvitsjøisild, torsk og sjødyr (talgnæring).

Nå fiskes det hovedsakelig laks og pukkellaks. Det finnes flere mindre fiskebedrifter. Befolkningen i Umba engasjeres i fiskenæring som hovedsakelig sesongarbeidere. Mindre mengder av fisk fiskes av befolkningen i nærliggende

Bilde 2: Kommunevåpen, Umba kommune

innsjøer og elver.

Fiskenæring i Uмба kommune er presentert av:

- fiskeoppdrett
- forskning innenfor tilstand av biologiske ressurser i vassdrag
- privat fiske

I tettsted Uмба finnes et statlig drevet fiskeoppdrettsanlegg Murmanrybvod oppstartet i 1934. Dette er den eldste i Murmansk fylke foretak som driver med oppdrett av pukcellaks og laks (kapasitet er over 100 000 fisk). Antall ansatte er 24 personer (Hovedplan). Ifølge informant 5 hadde foretaket eget flåte, bøkker produksjon og produserte blant annet hermetisk forell frem til år 1990. Store deler av virksomheten er nedlagt nå. "Vi kunne ha gjort mye mer: produsere større volum, ha større utvalg av produkter, bidra til bistand av laks i lokale vassdrag. Det gjør vondt å se hva som har blitt igjen etter at sovjetstaten ramlet sammen. Det var artige tider da, masse aktivitet, stort fagmiljø, mye folk i Uмба. Dessverre klarte vi ikke å få de gode tingene med fra den gamle tiden. Vi ser jo fremover men det ligger dårlig an med entreprenørskap her. Selv om vi har fagkunnskap, finnes det lite kunnskap om hvordan man skal drive en foretning" (informant 5).

Fiskeoppdrettsanlegg har de samme utfordringer som landbruk. Det er staten som eier bedriften og derifra blir virksomheten lite innovativ og markedsrettet.

Fra sovjettiden står det igjen en nedlagt fiskefabrikk med alt produksjonsutstyr, kjøle- og lagerbygninger i Uмба. Denne har blitt kjøpt av en privat investor som har nedlagt aktivitet på fabrikk etter noen års mislykket drift. Da var det veldig mange som mistet jobb etter å ha jobbet uten lønn i mange måneder. "Den personen som kjøpte fabrikk hadde en ledende stilling i regionen under sovjettiden. Han er rik og eier flere bedrifter i fylket, det ser ikke ut at han orker å bry seg om en fabrikk på et så lite sted. Det er "en dråpe i havet" for ham" (informant 12). "Privatiseringen i Russland har ikke gått helt etter formål. Kommunen har ikke noe juridisk kraft til å få den private investoren til å sette fabrikk i drift. I dagens situasjon eksisterer det ingen fiskebearbeiding i regionen til tross for at det finnes fortsatt kompetanse, bioressurser og produksjonsutstyr" (informant 2).

Samtaler med flere representanter fra lokalbefolkningen viser at ulovlig fangst (bruk av garn, fiske i vernede vassdrag, m.m.) er vanlig og er fullt akseptert blant befolkningen. "Folk må jo ha mat og utvalget i butikkene er dårlig. Vi er vant til å spise fisk. Det som selges av fisk i Uмба er eksportert, blant annet fra Norge. Prisene er skyhøye, jeg har ikke råd til å handle fisk i butikken (informant 11)".

Til tross for regelmessige inspeksjoner fra fylkets kontrollorganisasjon for ulovlig fiske som følger fradragelse av fiskeutstyr og bøtter for de som bryter loven fortsetter den negative utviklingen. "Vi må være smartere enn de, da går det bra" sier informant 11 med et smil.

Forskning innenfor kartlegging av tilstand av biologiske ressurser utføres av den polære forskningsinstitutt i Murmansk. Informant 12 forteller at "Under sovjettiden da det var mye aktivitet i fiskeindustri har forskere fra Murmansk bodd i kommunen over hele fangsperiode, tatt prøver, merket fisk. Nå er deres aktivitet nærmest usynlig, men det er naturlig. Det er jo nesten ingen aktivitet i næringen. Det eneste som skjer er at bestanden av verdifulle fiskearter blir redusert på grunn av alle som tar seg til rette". Informant 12 fortsetter, "Det hjelper ikke å si til en russer at det er galt og forbudt med ulovlig fangst når magen er tom. Det hjelper ikke å gjøre regelverk enda strengere, loven er streng fra før. Folk vil fortsette med å bryte loven inntil de skal føle ansvar selv, til de får et verdigfullt liv, mulighet til å jobbe og bidra".

4.5 Utmarksnæring

I Umba kommune finnes det et stort potensial for å øke utnyttelse av råvarer som vokser i naturen. Utnyttelse av naturressurser i form av råvarer fra skog er svakt utviklet i regionen. Om man ser på Murmansk fylke som helhet, er den reelle oppsamlingen av råvarer fra skogen som for eksempel kvaer, bær og sopp samt medisinske urter er under 10 % av det som er mulig. Næringen er dårlig utviklet på grunn av harde klimatiske forhold og mangel på foredlingsbedrifter (informant 1).

Bilde 3: Eksempler på lokale ressurser fra skogen i Umba kommune (foto av J. Bang)

Lokal befolkning er veldig aktive i innsamling av bær. Varierende fra år til år samles det inn av befolkningen fra 4 til 20 tonn tyttebær, fra 1 til 6 tonn muldebær, fra 14 til 19 tonn blåbær (Hovedplan). Det finnes også et stort potensial i organisering av samling og foredling av sopp.

"Vi, de gamle, tjener godt på bærplukking i løpet av en sommer, bra tillegg til pensjon. Innkjøpere betaler godt, men de som driver med innkjøp er mellomledd i denne næringen, de selger nok mye dyrere videre. Det som, jeg synes, er synd at vi kan ikke levere det vi plukker til noen av våre egne som kan lage noe gode produkter av det. Vet du, jeg hørte rykter om at de selger bær til Finland til og med!" (informant 16).

Informant 10 bekrefter at folk leverer innsamlet bær til eksterne oppkjøpere på grunn av at det finnes ingen lokale. ”Store verdier i form av råvarer tas ut fra regionen. Vi skulle ha foredlet bærene selv. Det er gullgruve for Umba: man trenger ikke å reise langt for å finne råvarer, man får etablert arbeidsplasser, produsert egne matvarer ved å øke med dette tilbudet til befolkningen. Problemet er at vi ikke har noe kompetanse innenfor bærforedling og selvfølgelig trenges det investeringsmidler for å sette opp produksjonslokaler og organisere virksomhet selv om investeringsbehov i denne næringen er relativt lav. Det er viktig at de offentlige tilrettelegger for det”.

4.6 Næringsmiddelindustri og handel

Informant 2 forteller at næringsmiddelindustri i kommunen er representert av delvis offentlig eid bedrift Belomorskoje og en rekke enkeltmannsforetak.

Belomorskoje er et bakkeri som tilfredsstiller 90 % av behovet for brød og andre bakkevarer i Umba og andre bygder i regionen. Produksjonsutstyr er gammelt og slitt.

Tabell 7: Priseoversikt på de viktigste matvarene i butikker i tettsted Umba per 12.01.2012 (Statusrapport utarbeidet ved kommunal administrasjon). RUB 100 tilsvarte ca NOK 18,- for 2012.

Matvare	Måleenhet	Enhetspris i RUB			
		Lokal produksjon		Import	
		Min. pris	Maks. pris	Min. pris	Maks. pris
Svinnekjøtt	1 kg	-	-	190	195
Lam	1 kg	-	-	260	270
Kylling	1 kg	-	-	100	110
Torsk (frossen)	1 kg	141	145	-	-
Smør 72,5 %	0,2 kg	-	-	40	42
Solstikkolje	1 l	-	-	63	72
Melk, 2,5 %	1 l	46	50	34	42
Egg	10 stk.	-	-	45	46
Sukker	1 kg	-	-	30	32
Salt	1 kg	-	-	10	12
Svart te	100 g	-	-	12	23
Hvetemel	1 kg	-	-	21	30
Svart brød	0,7 kg	16	28	-	-
Hvit brød	0,35 kg	26,5	30	-	-
Ris	0,9 kg	-	-	38	43
Hvete	0,9 kg	-	-	19	20
Pasta	0,5 kg	-	-	16	18
Potet	1 kg	25	25	18	20
Kål	1 kg	-	-	13	13
Løk	1 kg	-	-	18	20
Gulrot	1 kg	25	25	20	25
Epler	1 kg	-	-	52	55

”Ingen brød smaker så godt som brød fra Umba. Man skal komme i butikken tidlig for å kunne kjøpe det. Blir fort utsolgt, vet du, samme som lokal melk. Det koster mer enn for de importerte varer med

det er alltid ferskt og virkelig godt” (informant 17). Informant 6 (eier av en liten butikk) bekrefter dette. ”Innkjøpspris på lokalproduserte varer er høyere enn det som blir importert men likevel blir de fort utsolgt. Vi som er engasjert i handel interessert i flere lokalproduserte varer, likevel er tilgangen meget begrenset” (Tabell 7).

På spørsmål om hvilke utfordringer som finnes for handel i Uмба svarer informant 6 at innbyggere i Uмба som har nokså bra inntekt foretrekker å reise til Rovaniemi i Finland på hotellferie og for å handle. ”Folk vil ha kvalitet i sitt liv og det er ikke noe du kan få her, i alle fall nå”. Dette fører til at penger blir tatt ut fra regionen og lite kommer tilbake igjen. Et annet problem er dårlige transportveier og dyre leiepriser for lokaler. Det finnes ganske mange av selvstendig næringsdrivende innenfor handel og utvalget er lik mellom de ulike butikkene. Om man trenger å kjøpe noe større for eksempel TV, møbler eller vinterklær må man reise 110 km til Kandalaksha eller til Murmansk der utvalget er betydelig større.

For at næringsmiddelindustri og handel skal kunne videreutvikles er det avgjørende for å frigjøre driften fra de offentlige.

4.7 Skogforvaltning og bruk

På slutten av XIX århundre ble den første treforedlingsindustri etablert i området. Det er nemlig treforedlingsindustri sammen med fiskenæring som danner grunnlag for at tettsted Uмба ble til den største bosetningen i regionen.

Barskog som strekker seg fra elv Varzuga frem til Kolvica tundra langs hele den sørlige grensen til regionen betegnes som rikdommen til regionen. Skogene i Terskij region har en solid, kraftig, harpiksholdig tømmer som er motstandsdyktige mot sopp. Gran når opp til 20-25 meters høyde. Tømmer fra området blir verdsatt høyere enn tømmer fra sentral Russland og til og med fra sibirske skog. På grunn av langvarig og uforvarlig bruk av skogen over lengre tid har ressursene blitt betydelig redusert både i kvantitet og kvalitet.

Skogforvaltning i regionen gjennomføres av statlig virksomhet Terskoje lesnichestvo (Terskij skogforvalterdistrikt). Bedriften har 15 ansatte.

Skogsbruk er regulert av skogforvaltningsloven i den russiske føderasjon,^{§25}. Implementering av denne i Terskij region er vist i Figur 10.

Andel av skogen som er avsatt til hogstfelt i Terskij skogforvalterdistrikt er beregnet til 90 000 m³. Skogen består av 88 % barskog, derfra 56 % gran og 32 % furuskog. Resterende 12 % er løvskog, hovedsakelig bjørk.

Figur 10: Skogsforvaltning i Terskij region (Hovedplan)

Frem til den siste tiden har eksistert den eneste i regionen treforedlingsindustri SA⁴ Belomorlesprom. Bedriften har produsert 150-200 m³/måned skurlast og 500 m³/måned ved. Oppbruk av råstoffressurser i nærheten, 80 km fra tettsted Umba, og lav naturlig vekst av nyplanting har holdt igjen utviklingen av bedriften. For at man skulle kunne stabilisere produksjon og utvikle bedriften videre var det behov for etablering av nye hogstfelt, anlegg av skogsveier, reparasjon av bru over elv Porja. Dette ble ikke gjennomført og bedriften måtte legge ned sin virksomhet (informant 7).

”Skogsressurser i nærheten av tettsted Umba ble hovedsakelig brukt uten at de har blitt erstattet. Veinett til potensielle hogstfelt i regionen er ikke utbygd. Under slike forhold er det ikke lønnsomt for potensielle forpaktere å investere i utvikling av nye hogstfelt i regionen” (informant 7).

4.8 Byggevareindustri, byggenæring

Det finnes en rekke påviste forekomster av mineraler i regionen:

- granite pegmatite (Strelinskij forekomst),
- granodiorite (Bolshoje Somozero forekomst),
- leire (Salniza forekomst),
- ametyster (Korabl cap).

Disse mineraler kan anvendes for produksjon av byggematerialer, murstein og dekorative interiørprodukter. Likevel finnes det ingen byggevareindustri i kommunen.

En eneste bedrift som har tidligere jobbet med utvinning av granitt blokker fra Kuzrechenskij forekomst var AS Turij er nå er denne nedlagt.

Utvinning av mindre mengder (70000m³/år) av sand og grus utføres av statlig eid Umbaskij veibyggingorganisasjon i Salniza, Mosjejevo og Lendozero.

⁴ Samvirkeforetak

”Det er vanskelig å utvikle denne næringen fordi det ikke finnes nødvendig kompetansen i regionen. Kjente forekomster av mineraler er til dels oppbrukt, det finnes antydninger om flere, men det trenger en grundig undersøkelse. Det at veinettet er dårlig utbygd begrenser selvfølgelig aktiviteten også” (informant 2).

Om byggeindustri skal kunne utvikles i Uмба kommune er det nødvendig med tilgang på lokale råmaterialer, både mineraler og trevirke. Dermed står næringen i direkte avhengighet i utviklingen av andre næringer i regionen. I dagens situasjon ser det ut som at det er flere hindringer enn fortrinn for byggevarerindustri i regionen.

4.9 Maskinindustri

I tettstedet Uмба har sin virksomhet statlig eid virksomhet Ter Mikroelektronika med 26 ansatte. Bedriften produserer elektronisk og optisk utstyr. 95% av produserte varer blir brukt av forsvarsdepartementet i Russland.

Mer enn dette ble det ikke funnet om bedriften under feltarbeidet.

4.10 Prioriterte næringer

Det er to unisone budskap som går igjen i intervjuene: Kultur- og naturressurser er vårt største fortrinn, og potensialet utnyttes ikke godt nok. Det, å ikke utnytte sitt fremste fortrinn er uholdbart.

Studie av næringslivet i Uмба kommune med fokus på tre spørsmål om dagens status, spesielle fortrinn og hindringer, førte til at fire næringer har blitt prioritert: reiseliv og kultur, landbruk, fiskerier og utmarksnæring.

Reiseliv og kultur har største spesiell fortrinn i regionen i forhold til andre regioner i Murmansk fylke både på grunn av omfattende naturressurser og den unike kulturarven. Det finnes et bredt utvalg av historiske minnesmerker som det er verdt å besøke, spennende tradisjonelle kultur- og idrettsarrangementer. Her kan man oppleve levestil til den stolte og dyktige i handel pomorfolket. Natur med sine vakre landskap, mange vassdrag, forekomster av mineraler og rike flora og fauna gir muligheter for spennende opplevelser. Denne næringen vurderes til å ha størst potensial for å utvikles til en kjernenæring for Uмба kommune og Terskij region som helhet.

Landbruk sitt største spesielle fortrinn er gode agroklimateiske forhold. Uмба kommune har betydelig mildere klima enn resten av Kolahalvøya. Det finnes store klare til bruk landbruksarealer og kompetanse innenfor økologisk jordbruk som var tradisjonelt anvendt i området. Lokale matvarer kjennetegnes av god kvalitet og er etterspurt blant befolkningen i regionen.

Fiskerier var kjernenæring for etablering av Uмба historisk sett. Fangst av laks, kvitsjøsil, torsk og andre arter var hovedvirksomhet for pomorer som koloniserte området rundt X-XI århundre. Både

kommunen og hele regionen har varierte bioressurser og etterspørsel for disse er stor. Kompetansen i området innenfor næringen er bra på grunn av stor omfang av denne næringen i nær fortid.

Utmarksnæring har så langt ikke fått den oppmerksomhet som den fortjener. Det finnes tydelige spesielle fortrinn for utviklingen av denne næringen. Det er kort vei til råvarer, etterspørsel er til stede fordi folk vil ha variert tilbud av lokale produkter i butikker. Ved tilstrekkelig produksjonskapasitet kan man også tilby ferdige produkter til markedet utenfor kommunen.

Som følge av analyse av resultater fra feltarbeidet foreslås følgende målsettinger for hver av de fire næringer (Figur 11).

Figur 11: Målsettinger for prioriterte næringer i Umba kommune.

4.10.1 Strategier for de prioriterte næringer

For å nå de målsetningene som det ble satt for prioriterte næringer i Umba skal næringene jobbe etter følgende strategier beskrevet i Tabell 8 og Tabell 9.

Tabell 8: Strategier som reiselivs- og kulturnæring skal jobbe mot for å nå sine målsetninger.

Prioritert næring	Strategier
Reiseliv og kultur	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Samarbeide om å utvikle flere kulturarenaer og gode opplevelses-, kultur og reiselivsprodukter med utgangspunkt i regionens mange fortrinn. ⊕ Forsterke den regionale samhandlingen og samarbeidet mellom alle aktørene i regionen samt samarbeid med resten av fylke. ⊕ Sikre optimal tilgjengelighet til og fra regionen. ⊕ Sikre bedre kommunikasjon i regionen (telefon, internett) og elektrisitet. ⊕ Styrke kommunens posisjon som innfallsport til kystopplevelsene i regionen. ⊕ Sikre kompetansemiljø og offentlige støtteordninger for videreutvikling av næringen. ⊕ Etablere flere virksomheter innen næringen. ⊕ Bygge ut infrastruktur for næringen (hoteller, hytter, serviceobjekter, utvikle kommunesenter) ⊕ Aktiv markedsføring av regionens reiselivstilbud.

Tabell 9: Strategier som landbruk, fiskenæring og utmarksnæring skal jobbe mot for å nå sine målsetninger.

Prioritert næring	Strategier
Landbruk	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Satse på økologisk tradisjonell landbruk. ⊕ Frigjøre næringsvirksomhet fra offentlig drift. ⊕ Sikre kompetansemiljø og offentlige støtteordninger for videreutvikling av næringen. ⊕ Videreutvikle eksisterende virksomhet innenfor melke-, plante-, fôrproduksjon. ⊕ Satse på utvikling av flere småbruk. ⊕ Etablere flere virksomheter innenfor næring: hønseri, grønnsaksproduksjon. ⊕ Aktiv markedsføring utenfor regionen for kvalitets landbruksprodukter fra Umba.
Fiskeri	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Sikre kompetansemiljø og offentlige støtteordninger for videreutvikling av næringen. ⊕ Forsterke den regionale samhandlingen og samarbeidet mellom alle aktørene i regionen samt samarbeid med resten av fylke. ⊕ Bistå til forskning av tilstand av biologiske ressurser. ⊕ Bidra til ivaretagelse av fiskebestand. ⊕ Etablere private fiskeoppdrettsanlegg. ⊕ Gjenopprette drift av fiskefabrikk i Umba. ⊕ Sikre optimal tilgjengelighet til og fra regionen. ⊕ Aktiv markedsføring utenfor regionen for kvalitets fiskeprodukter fra Umba.
Utmarksnæring	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Sikre kompetansemiljø og offentlige støtteordninger for videreutvikling av næringen. ⊕ Etablere virksomheter innen næringen. ⊕ Bygge ut infrastruktur for næringen (innsamlingspunkter langs kysten, foredlingsbedrift). ⊕ Sikre optimal tilgjengelighet til og fra regionen. ⊕ Sikre bedre kommunikasjon i regionen (telefon, internett) og elektrisitet. ⊕ Bidra til ivaretagelse av naturressurser. ⊕ Aktiv markedsføring utenfor regionen for kvalitets produkter fra Umba.

Som det fremgår fra drøfting ovenfor er flere strategier for de fire prioriterte næringer er gjennomgående. Ut fra næringslivets strategier følger behov der kommunen kan bidra med oppfølging i strategisk næringsplan. For å sikre langsiktighet og vekst i næringen er det viktig at veksten skjer på en bærekraftig måte. Det vil også være viktig å sikre god sameksistens med andre næringer.

4.10.2 Behov for oppfølging fra de offentlige

Næringsutvikling handler om å se muligheter. For Umba kommune som vil få en viktig rolle i dette arbeidet vil det være nødvendig å legge til rette for dem som utvikler og starter bedrifter og fjerne hindringer. Det hjelper ikke å se muligheten for Kolahalvøyas beste turisme- og rekreasjonsområde hvis regionen har dårlig veinett, manglende kommunikasjon og strøm samt få kvalifiserte arbeidstagere.

I arbeidet med strategisk næringsplan for Umba kommune har det blitt identifisert en rekke hindringer for vekst. En næringsstrategi må lage planer for å fjerne disse.

Tilgang på kompetanse, velfungerende infrastruktur, bra tilgjengelighet, utviklet telefon- og internettforbindelse, etablering av elektrisitet i bygdene utenfor sentrum, markedsføring av kommunen, utvikling av samhandling mellom næringsliv og de offentlige samt næringsvennlig offentlig tjenestetilbud er de behovene som alle de fire prioriterte næringer har.

For alle næringer er det viktig å sikre god rekruttering og kunnskapsutvikling. Det må derfor legges vekt på tiltak der næringen, det offentlige og organisasjonene gjennom et samarbeid tilrettelegger dette på en slagkraftig og samordnet måte.

Kommunen er svak på kommersialiseringskompetanse som er nødvendig for å få en god ide til å bli en lønnsom bedrift. En indikator på dette er at antall nyetableringer i regionen, som er veldig lav. En av mange løsninger her er å få etablert en bedriftsutvikling og etablererservice i Umba med vekt på blant annet kommersialisering.

Forskningen avdekker lav nivå av samfunnsengasjement og svak innovasjons- og entreprenørskapsaktivitet blant befolkningen. Utvikling av entreprenørskap og etablering av kultur for innovasjon sees på som en av de primære faktorer til økonomisk vekst og sosial stabilitet i samfunnet i Umba kommune. Dermed bør kommunen satse på tiltak som bidrar til å endre den negative utviklingen.

En stor hindring for utvikling av næringsliv er mangel på privat investeringskapital. Lokale investorer finnes det ikke mange av. Generelt foretrekker investorer å plassere sine midler i byer. Det samme gjelder banker som har manglende villighet til å investere i langsiktige prosjekter i mindre steder. Dette kan ikke løses på kort sikt, men må bygges gjennom et lønnsomt næringsliv over tid. Som et av tiltakene kan kommunen i samarbeid med næringen jobbe aktivt for å bedre omdømme for Umba både internt og eksternt.

Kommunen opplever også mangel på investeringsmidler for realisering av prosjekter innenfor infrastruktur. Mulig løsning å dette er investeringsmidler/lån fra fylket.

Det er viktig at eksisterende næringsliv føler at de blir ivaretatt. Gode rammebetingelser gir grunnlag for videre drift av virksomheter. Lokal identitet og stedstilhørighet til Umba, som et sted å bo og drive næringsvirksomhet i, er positivt for samfunnsutviklingen og en faktor kommunen bør bidra til.

Næringslivet gir klart uttrykk for at de offentlige må fokusere mer på egen virksomhet i relasjon til næringslivets behov. Ved å sette fokus på hvordan kommunenes egen tjenesteproduksjon kan

innrettes best mulig i forhold til næringslivets behov, vil de kunne bidra til å forsterke næringslivets konkurranseposisjon. Rask og forutsigbar saksbehandlingstid for bygge- og reguleringsaker er viktig for næringslivet. Det må være et mål at kommunen har kort saksbehandlingstid med klare krav og forutsigbare tidsrammer.

De offentlige er svært aktive innenfor flere næringer og eier de største virksomheter i Umba innenfor landbruks-, næringsmiddel- og fiskeriering. Dette kan skyldes at de ønsker å sikre de arbeidsplasser og skatteinntekter som er igjen og stoller ikke på at privat næringsliv vil ivareta det på en bedre måte. Dette er en teori som grunnes i de samtaler som har blitt gjennomført i løpet av feltarbeidet. Uansett om denne teorien er riktig eller feil, er det behov for at de offentlige skal ta en revurdering av hva er det de bør satse på. Ressurser i kommunen er meget begrenset og de primære oppgaver til de offentlige er ikke ivaretatt på en tilstrekkelig måte. Har de offentlige ressurser, kompetanse og markedskunnskap for å fortsette drift av næringslivsobjekter? Funnene som ble gjort under denne undersøkelsen om offentlig eierskap og monopolvirksomheter vil kunne videreformidles også for andre distriktskommuner i den tidligere Sovjetunion.

Samtaler med representanter fra de offentlige avdekker enighet om at stabil regionutvikling forutsetter rasjonell bruk av eksisterende ressurser og utvikling av entreprenørskap. Effektiv bruk av ressurser innenfor natur, infrastruktur og demografi vil bidra til økning av investeringsvillighet i regionen, skape nye arbeidsplasser og øke skattetilgang til kommunekassen. Som følge av dette vil befolkningen i kommunen få forbedret sin levestandard.

Oppfølgingen fra de offentlige skal være en respons på de behov som ble definert for næringslivet. Dersom behovene fra de prioriterte næringene er relevante for andre næringsområder, vil også responsen omfatte disse. Responsen vil gå på tvers av alle næringer, og mål og strategier er dermed "næringsnøytrale". Utvikling i de prioriterte næringer vil gi vesentlige ringvirkninger til andre næringer i kommunen som for eksempel næringsmiddelindustri, handel, bygg og anlegg samt transportnæring som indirekte tjener på at de prioriterte næringene vokser og utvikler seg.

5 SNP – Strategidel

5.1 Delmål for næringsutvikling

For å sikre fokus på de viktigste faktorene i utviklingsarbeidet med tilfredsstillende av behov for næringslivet ble det definert delmål for det overordnede målet. Ambisjonen var å finne gode delmål, det vil si faktorer som er relevante i forhold til det overordnede målet og som ikke fungerer godt nok i dag. De valgte målene skulle det være mulig å måle og påvirke, for deretter å gjøre en konsentrert innsats for måloppnåelse.

Delmålene er ikke ment til å være uttømmende. I et lengre perspektiv er de kanskje heller ikke de viktigste. Det ligger veldig stor potensial for utvikling av Umba kommune. Det er flere aspekter i samfunnsøkonomiske livet som man kan velge å arbeide mot på vei til oppnåelse av det overordnede målet. Grunnen til at det ble valgt akkurat disse delmålene er fordi de er konkrete, og fordi de lar seg realisere i kommende periode innen fornuftige økonomiske rammer. Utgangspunktet er at det er viktig å komme i gang med et retningsgivende næringsarbeid i kommunen.

Følgende delmål ble definert i arbeidet med strategisk næringsplan:

- Økt innovasjon;
- Utviklet kjernenæring;
- Økt samarbeid mellom kommunen og næringslivet;
- Mer næringsvennlig offentlig sektor;
- Styrket tilgang på kompetansemiljø;
- Fjerne hindringer for næringsutvikling;
- Redusert arbeidsledighet;
- Økt levestandard for innbyggere;
- Økt trivsel hos innbyggere;
- Styrket tjenestetilbud for innbyggere;
- Styrket omdømme innenfor og utenfor kommunen.

5.2 Strategier i strategisk næringsplan arbeidet

Når konkrete mål er definert kan strategi hjelpe med å se hvordan en skal arbeide for å nå de målene.

Hovedstrategi for Umba kommune bør i henhold til denne studien være et lokalt orientert arbeid for:

- Videreutvikle eksisterende næringsliv;
- Tilrettelegge for nyetableringer basert på lokale ressurser og tradisjoner.

Akkvisisjon vil inngå som en del av hovedstrategien for å få lokalisert offentlige tjenesteyting og service til kommunen og for å få lokalisert virksomheter til kommunen som er forenlig med det overordede målet.

For å konkretisere hovedstrategier ytterligere vil en i arbeidet for å nå målene fokusere på følgende:

- Optimalisere offentlig serviceproduksjon, infrastruktur og tilrettelegging for arbeidsplasser;
- Tilrettelegge for arbeidskraft, utvikling av varierte velferdstilbud der trivsel og miljø, bomiljø og oppvekstvilkår vil stå sentralt;
- Arbeide med steds- og sentrumsutvikling;
- Gjennomføre aktiv næringspolitikk og interkommunalt samarbeid;
- Bidra til bedriftsutvikling og iverksette etableringstiltak.

5.3 Innsatsområder

Det offentlige har en rolle som tilrettelegger for næringsutvikling. Innsatsområder sier hvor skal det settes inn ressurser for å nå målsettinger.

Med grunnlag i definisjon av behov for næringer, målene og strategivalget ble det kartlagt hvilke områder de offentlige kan sette inn tiltak som igjen kan føre til økt verdiskaping for næringslivet:

- Entreprenørskap og innovasjon;
- Infrastruktur;
- Kompetanseutvikling;
- Miljø;
- Næringsutvikling;
- Næringsvennlig offentlig sektor;
- Reiseliv og kultur.

5.4 Tiltak

Strategisk næringsplan for Umba kommune sammenfatter visjon, behov, målsettinger, strategier og innsatsområder. Gjennom tiltakene skal strategier iverksettes og målsettinger nås.

Under arbeidet med denne oppgaven har det blitt vurdert flere tiltak enn det som kom inn i handlingsprogrammet. Tiltakene ble prioritert ut fra tre hovedkriterier:

- rask effekt
- stor betydning for flere næringer
- tiltak som krever samarbeid og deltakelse fra næring, utdanning og kommunen

5.5 Oppsummering

I Tabell 10 presenteres oppsummering av den strategiske analysen som danner grunnlag for utarbeidelse av handlingsprogram.

Tabell 10: Oppsummering av strategigrunnlaget i strategisk næringsplan

Visjon	Umba kommune skal ved bærekraftig vekst og kvalitativ utvikling fremstå som den mest attraktive kommunen i Murmansk fylke for å bosette seg i og etablere næringsvirksomhet
Overordnet mål	Gjennom satsningen på strategisk næringsplan skal Umba kommune ta initiativ, være en forutsigbar aktør og tilrettelegge for bærekraftig næringsutvikling innen de næringer hvor kommunen har spesielle fortrinn. Med utgangspunkt i lokale kvaliteter og særpreg vil kommunen legge til rette for et spennende og levende lokalsamfunn.
Delmål	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Økt innovasjon ⊕ Utviklet kjernenæring ⊕ Økt samarbeid mellom kommunen og næringslivet ⊕ Mer næringsvennlig offentlig sektor ⊕ Styrket tilgang på kompetansemiljø ⊕ Fjerne hindringer for næringsutvikling ⊕ Redusert arbeidsledighet ⊕ Økt levestandard for innbyggere ⊕ Økt trivsel hos innbyggere ⊕ Styrket tjenestetilbud for innbyggere ⊕ Styrket omdømme innenfor og utenfor kommunen
Strategier	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Videreutvikle eksisterende næringsliv ⊕ Tilrettelegge for nyetableringer basert på lokale ressurser og tradisjoner
Innsatsområder	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Entreprenørskap og innovasjon ⊕ Infrastruktur ⊕ Kompetanse ⊕ Miljø ⊕ Næringsutvikling ⊕ Offentlig serviceproduksjon ⊕ Reiseliv og kultur
Tiltak	Prioriterte tiltak for hvert innsatsområde

5.6 Forhold til andre planer

I samtaler med representanter fra kommunal og regional administrasjon kom det frem at de offentlige har proaktive holdninger i forhold til entreprenører. Det har blitt etablert informasjonssenter for reiselivsnæring som er i utvikling, de gjennomfører aktiviteter med mål om å tiltrekke investeringskapital. Det har også blitt etablert studietilbud innenfor reiseliv og de første studenter blir ferdige med utdannelsen våren 2013. Det nevnes også av informant 1 at regional administrasjon har konstruktiv samarbeid med myndighetene i Murmansk fylke.

Reiseliv og kultur

I Hovedplan for Umba kommune står at i henhold til arealbruksplaner for Murmansk fylke er det forutsatt organisering av turisme og rekreasjons sone av regional betydning i Terskij region. Denne sonen vil dekke hele område i tettsted Umba og bli utgangspunkt for økonomisk utvikling i kommunen og hele regionen. Utvikling i denne retningen vil gi mulighet til å ta imot opp til 25 000 turister årlig. Beregningsgrunnlage for stipulert antas til å være grov, det sies ingenting om hvor man har kommet frem til dette tallet.

Overnevnte planer stemmer godt med de analysene som var gjort i denne oppgaven i henhold til valg av reiselivsnæring som prioritert næring med mulighet til å utvikles til kjernenæring for Umba kommune i fremtiden.

Stipulert overnattingsbehov har blitt beregnet i hovedplanen til 2 500 personer per dag i høysesong i år 2020. I henhold til denne prognosen vil det være behov for å øke antall overnattinger opp til 500 sengeplasser, av disse skal 200 plasser kunne brukes året rundt. Tabell 11 viser fordeling av det stipulerte overnattingsbehovet på forskjellige aktiviteter i næringen.

Tabell 11: Stipulert behov for overnattingsplasser i forbindelse med forskjellige reiselivsaktiviteter (Hovedplan)

Turister	Sommer	Vinter
Kultur- og idrettsarrangementer	1 000	200
Sportsfiske	100	-
Organisert friluftsturisme	400	100
Hotellferie, rehabiliteringssenter	100	100
Leirskole for barn	200	-
Hyttefolk og de som leier i private hjem i ferien	500	-
Uorganisert kortvarig turisme	200	100
Total, personer per dag	2 500	500

I forbindelse med spesialisering av regionen innenfor reiseliv planlegges det av de offentlige å utarbeide nødvendig infrastruktur i hele Umba kommune. Det planlegges å gjenopprette passasjer- og godssjøtransport linjer (informant 1). Det nevnes for øvrig ikke om hvilke midler er det planlagt å benytte for det formålet. Tidsperspektivet for dette arbeidet er også uklart. Det er tydelig at myndigheter har fokus på reiselivsnæringen og de hindringer som de må fjerne. Dette vil påvirke positivt gjennomføringen av strategisk næringsplan som ble utarbeidet i denne oppgaven.

I hovedplanen bemerkes at organisering av sone for turisme og rekreasjon, fra Umba og videre østover langs kysten, kommer til å bidra til etablering av nye arbeidsplasser både i reiselivsnæringen og andre næringer; tradisjonell håndverk, næringsmiddelindustri, handel, transport, byggeindustri m.m. Dette var også en av konklusjonene resultatanalysen kommet frem til.

Landbruk

I hovedplan for Umba kommune står det at med grunnlegg i stor potensial av ubrukte landbruksressurser i regionen, utvikling av hvilke krever betydelig mindre investeringer i forhold til tilsvarende utvikling i andre regioner i Murmansk fylke, settes det fokus på følgende:

1. Økning av antall storfe og melkefe
2. Økning av arealer for fôrproduksjon
3. For å sikre lokal befolkning og turister med lokale matvarer gis det offentlig støtte til utvikling av mindre bedrifter med spesialisering innenfor melke- og kjøttprodukter, grønnsakproduksjon og foredling av råvarer som samles i naturen.

Som et tiltak til punkt to ovenfor er det planlagt å etablere fôrproduksjonsavdeling med å utvide den eksisterende kommune eid næringen Sovhoz Umbeskij.

Disse planer stemmer til dels med konklusjonene i resultatanalyse for landbruk. Landbruk har spesielle fortrinn og ble definert som prioritert næring som man bør satse på videre.

Tredje satsingspunkt i hovedplanen om offentlig støtte til utvikling av mindre bedrifter innenfor landbruk er veldig positiv i forhold til utvikling av landbruksnæring i kommunen.

De to første punktene for satsing i hovedplanen peker mest på videreutvikling av eksisterende virksomhet Sovhoz Umbeskij som drives av kommunen. Dette er et tosidig spørsmål. På den ene siden kan det være positivt at kommunen vil sikre virksomhet med tanke på utvidelse av arbeidsplasser og kontroll med opprettholdelse av produksjon. Dette grunnes i negativ erfaring med privatisering og nedleggelse av fiskefabrikk i Umba på 90-tallet.

På den andre siden kan det finnes mye bedre aktører i markedet som vil klare å få til mye mer effektiv drift av foretaket enn det kommunen makter. Det er tydelig at primære kommunale oppgaver er ikke ivaretatt i Umba kommune slik at kommunen bør først og fremst konsentrere seg om dem. Det anbefales at de offentlige stiller seg kritisk til denne problematikken med eierskap og vurderer andre mulige løsningsalternativer.

Jordforbedring i regionen er planlagt i henhold til fylkesprogram "Økning av jordfruktbarhet i Murmansk fylke" (fylkesprogram, jord).

I henhold til kommunal program "Utvikling av birøkt i Terskij region" planlegges etablering av en vitenskapsekperimentell birøktbase i tettsted Umba (kommunalprogram, birøkt). Området er ferdig regulert for dette formålet og det finnes entreprenør som ønsker å starte virksomheten (informant 2).

Fiskenæring

I henhold til hovedplan for Umba kommune er hovedretningslinjer for utvikling av fiskenæringen er vern av biologisk mangfold i vassdrag i regionen og gjenoppretting av fiskefabrikk i Umba.

Det er ikke beskrevet i detaljer i hovedplanen hva er det som konkret skulle gjøres i forhold til fiskenæringen men prinsipielle føringer stemmer godt med det analysedelen konkluderte med at fiskenæring skal få lov til å fortsette sin eksistens og utvikling i Umba. Det er også positivt at de offentlige tenker på vern av biologiske mangfold i vassdrag.

Utmarksnæring

Av de planlagte aktiviteter innenfor utmarksnæringen nevnes i hovedplanen etablering av en bærforedlingsvirksomhet i bygda Olenica som regnes som "multebærhovedstat" i Terskij region.

Dette kan kommenteres med at det er lite strategisk av de offentlige å sette krav til entreprenører om hvor nøyaktig de bør etablere sin virksomhet. Kommunen og regionen har behov for flere næringer; hvor de blir lokalisert kan diskuteres under samhandling mellom kommunen og interesserte entreprenører. Det er viktig at næringsutvikling følger en vis plan fra kommunen, likevel bør entreprenørene beholde frihet til å bestemme detaljer ved virksomhet. Alt for mye detaljert styring er ikke positivt for innovasjon i området.

Næringsmiddelindustri

For å sikre befolkningen tilgang til kvalitets bakkeprodukter har kommunen planlagt opprustning av bakkeriet (hovedplan).

Dette er positivt. Likevel kommer det opp den samme type diskusjon som for landbruksnæring og Sovhoz Umbaskij om offentlig eierskap.

Skogforvaltning og byggenæring

I henhold til hovedplan for Umba kommune er det lagt fokus på følgende utviklingsretninger innenfor skogforvaltning for Murmansk fylke:

- Utvikling av nettverket av skogsbruksveier
- Utvikling av boligbygging basert på trematerialer
- Utnyttelse av avfall fra treforedling til produksjon av blant annet biobrensel
- Tiltrekking av treforedlings- og byggebedrifter til fylket for gjennomføring av et offentlig støttet program "Tigjengelig og rimelige boliger til alle borgere i Russland" (RF program, boliger).

Planer om skogforvaltning og byggenæring er ikke tidsfestet perspektiv. Denne ser foreløpig ut mest et ønske i kommuneadministrasjon om at man med tiden vil få økning i boligbygging samt bygging i forbindelse med utvikling av turistnæringen som vil medføre utvikling av trehusbygging og skogsbruksnæring.

Analyse av denne bransjen viser at det er ikke hensiktsmessig å satse på denne næringen i nærmeste fremtid. Dette er på grunn av at det kreves betydelige ressurser for å få i gang produksjon. Det kan være fare for at kommuneadministrasjon vil "gape" over for mye på en gang. Resultatet av dette vil være at man ikke får i gang noen av de planlagte områdene.

Det anbefales kommunen å konsentrere sin aktivitet på de viktigste næringene med størst utviklingspotensial.

Nedenfor presenteres en Tabell 12 fra hovedplan for Umba kommune med prognose for lokalisering av planlagte fremtidige virksomheter i kommunen.

Tabell 12: Prognose for lokalisering av planlagte fremtidige virksomheter i kommunen med befolkningsvekst (Hovedplan)

Tettsted	Type virksomhet	Befolkningstall i antall personer, Umba kommune		
		2011	2020	2035
Umba	- Administrasjon	5457	5300	5500
	- "Inngangsport" til Terskij turisme og rekreasjons sone (lokalisering av infrastrukturobjekter)			
	- Senter for gjennomføring av idretts og kultur arrangementer			
	- Næringsmiddelindustri (fiskebearbeiding, bakkeri, landbruksprodukter)			
	- Landbruk			
	- Maskinnæring			
	- Skogsforvaltning, treforedling			
	- Byggenæring			
Olenica	- Rekreasjon (rehabiliteringssenter, leierskole for barn)	26	40	60
	- Hyttfelter (Olenica – Kuzreka)			
	- Utmarksnæring			
Vostochnoje	- Hyttfelter	7	10	20
Munozero	- Rekreasjon			
Indel	- Hyttfelter	4	10	20
	- Rekreasjon			
Totalt		5494	5360	5600

Som det fremgår av Tabell 12 er det ikke lagt opp til noe befolkningsvekst av betydning i tettsted Umba frem til 2035, den største prosentvise økning i innbyggere er fordelt på de tre andre bygdene i kommunen. De fleste av de prognoserte lokaliseringer for fremtidige og eksisterende næringer ser fornuftige ut. Disse er også festet i arealplanen for Umba kommune. Det som vekker usikkerhet med denne prognosen er de aktivitetene som er planlagt med lokalisering i Olenica. Dette gjelder tidligere nevnt utmarksnæring i tillegg rehabiliteringssenter og leierskole for barn. Grunnlaget for de prognosene er ikke oppgitt.

Aktiviteter med ansvar som er planlagt i henhold til hovedplan for Umba kommune i forbindelse med utviklingen av reiselivsnæringen er vist i Tabell 13. Det som tiltrekker interesse er igjen rehabiliteringssenter og leirskole i Olenica. Begge anleggene er planlagt å bygge ut i regi av regional administrasjon. Kommunen tenker også å involvere seg i utbygging av hoteller og gjesthus i Umba.

Når det gjelder ansvar for gjennomføring av aktiviteter ser det fornuftig ut med at de offentlige tar ansvar for etablering av infrastruktur.

Tabell 13: Planlagte aktiviteter med ansvar og prognose for antall turister i 2020; K – kommune, P – privat, R – region (Hovedplan).

Terskij turisme og rekreasjonssone	Ansvar for gjennomføring	Antall turister, 2011	Antall turister, 2020
Total antall turister		3 000	25 000
Kultur- og idrettsarrangementer		1 000	1 500
Sportsfiske		1 000	2 000
Friluftsturisme		500	15 000
Rehabilitering		-	1 000
Annet		-	5 500
Antall overnattingsplasser		230	700
Fiske- og jaktbaser	P	128	200
Hoteller og gjesthus i Umba	K/P	100	300
Turhytter	P	-	100
Rehabiliteringssenter i Olenica	R	-	100
Leierskole i Olenica	R/K	-	100
Aktiviteter			
Etablering av Kanozero helleristninger reservat	R		
Etablering av kultursenter, scene for gjennomføring av kulturarrangementer i Umba	R/K		
Rekonstruering av veiforbindelsen Kirovsk - Umba	R/K		
Havna i Umba	R/K/P		

Diskusjonen ovenfor kan konkluderes med følgende. Hovedplan for Umba kommune omtaler til dels fokusområder innenfor næringsutvikling i kommunen. Denne delen er i liten grad utformet som noe styringsverktøy for politikerne. Faren er dermed stor for at denne ikke brukes aktivt i hverdagen. Løsningen er blant annet å lage planer som er strategiske, kortfattede og inneholder rutiner for

rapportering og oppdatering. Det er viktig at kommunen og næringsforeningene årlig evaluerer oppfølgingen av næringsplan.

6 SNP - Handlingsprogram

6.1 Generelt

Med bakgrunn i gjennomført analyse av resultater fra studie av dagens situasjon i Umba kommunen, primært med hensyn til næringsutvikling, har det blitt utarbeidet forslag til et handlingsprogram.

Handlingsprogrammet inneholder konkrete tiltak i ikke prioritert rekkefølge. Prioriteringen fremkommer på tids- og gjennomføringsplanen.

De tiltak som ble satt opp i dette programmet ble begrenset til de som kan gjennomføres reelt innenfor gitte tidsramme på 10 år. Tiltakene har som mål å samordne og målrette tiltaks- og næringsutviklingsarbeid i Umba kommune. Tiltakene kan kategoriseres i to grupper. På den ene side gjelder det tiltak for tilrettelegging for utvikling av arbeidsplasser via tilrettelegging for næringsvirksomhet. På den andre siden tilrettelegging for arbeidskraft.

Gjennomføring av tiltakene i handlingsprogrammet vil bidra til å gjøre Umba kommune til et attraktivt samfunn for innbyggerne, nyetablerere og eksisterende næringsliv. På den andre siden vil dette arbeidet sette lokalsamfunnet bedre i stand til å møte fremtidige utfordringer.

6.2 Innsatsområder med tiltak

6.2.1 Entreprenørskap og innovasjon

Det er behov for å styrke eksisterende virksomheter og bidra til nyetableringer i Umba kommune. Det er ønskelig å skape forutsetninger for utvikling av et næringsliv som selv er aktiv med hensyn til å tilpasse seg endringer i omgivelsene og er tilstrekkelig robust til å møte skjerpede konkurranseforhold. Samtidig er det behov for å øke bevissthet om innovasjon og entreprenørskap i samfunnet generelt og blant ungdom spesielt for å stimulere for nyetableringer.

Målsetting:

Måler er å styrke og aktivisere næringslivet og bygge opp kultur for innovasjon og entreprenørskap i kommunen.

Strategi:

Strategi for å nå målsetningen vil være et målrettet arbeid mot å samordne virkemidler og veiledning ovenfor næringslivet i kommunen. Aktiv medvirkning fra næringslivsaktørene vil være en sentral forutsetning for å lykkes på dette område.

Tiltak:

- E-1 Næringsorganisering

- E-2 Bedriftsutvikling og etablererservice
- E-3 Ungdom og næringsutvikling

6.2.2 **Infrastruktur**

Dagens infrastruktur i Umba kommune tilfredsstillende ikke dagens krav til standard og vil heller ikke imøtekomme fremtidig utvikling uten at tiltak iverksettes. God fremkommelighet, elektrisitet, telefon- og internettdækning samt velfungerende kommunaltekniske tjenester er sentrale både for å skape gode levevilkår for befolkninger og med tanke på næringsutvikling i Umba kommune.

Målsetting:

Målet er å etablere infrastruktur som imøtekommer samfunnets utvikling.

Strategi:

For å nå målet skal det arbeides aktivt med å etablere robust infrastruktur i regionen gjennom interkommunal samarbeid og samarbeid med næringslivet. Arbeidet kan inndeles i etapper med oppstart av rettelse av mangler i eksisterende infrastruktur i sentrale områder i kommunen med den største befolkningstetthet. Arbeidene bør samkjøres med planer i næringslivet.

Tiltak:

- I-1 Utvikling og forbedring av veinett
- I-2 Optimalisering av kommunaltekniske tjenester
- I-3 Etablering av elektrisitet langs kysten
- I-4 Utvikling av IKT infrastruktur

6.2.3 **Kompetanse**

Kompetanse er en viktig konkurransefaktor for næringslivet. Stor del av befolkningen i Umba har generell studiekompetanse, resten har høyere utdanning. Det ligger gode forutsetninger til grunn for videreutvikling på dette området med å tilrettelegge for utdanning som er tilpasset næringslivet.

Målsetting:

Målet er å heve kompetansen i næringslivet.

Strategi:

Arbeide aktivt for å øke utdanningsnivået i kommunen ved å tilrettelegge for at flere ungdommer har fagutdanning og høyere utdanning. En vil arbeide for å bygge ut et utdannings- og opplæringstilbud med god tilgjengelighet og med utgangspunkt i eksisterende utdanningsinstitusjoner i kommunen. I dette arbeidet vil en søke et aktivt samarbeid med dertil egnede ressurser og miljø.

Målgruppen for utdanningstilbud er ungdom, samtidig som en søker å dekke utdannings- og opplæringsbehovet i arbeidslivet og kommunens befolkning for øvrig.

Tiltak:

- K-1 Kartlegge opplæringsbehov
- K-2 Utarbeide en samlet opplæringsplan
- K-3 Undervisning i entreprenørskap i skole
- K-4 Etablere næringsrettet kompetansesenter

6.2.4 Miljø

Den generelle økologiske situasjon i Umba kommune er veldig bra – dette er en perle på Kolahalvøya. Området er i liten grad påvirket av menneskeaktivitet. Det finnes ingen forurensende industrier av betydning i regionen. Likevel er det behov for å ta være på miljøet ved å begrense utslipp fra avløp og håndtere avfall på en mer bærekraftig måte enn det er tilfelle i dag. Forsøpling kan sees på som et problem i mange rekreasjonsområder og i tettsted i kommunen.

Målsetting:

Umba kommune skal være bærekraftig bygdesamfunn der alle har rent vann og tilgang på gode, rene friområder.

Strategi:

I arbeidet mot målet er det viktig å satse på endring av bruksholdninger til naturen blant befolkningen i kommunen og besøkende. Det må jobbes målrettet mot etablering av bedre måter å behandle avløp og avfall i kommunen.

Tiltak:

- M-1 Holdningskampanje om miljø
- M-2 Etablering av avfallsbehandlings- og gjenvinningsanlegg
- M-3 Profileringsom miljøkommune

6.2.5 Næringsutvikling

Umba kommune har spesielle fortrinn innenfor fire næringer: reiseliv og kultur, landbruk, fiskenæring og utmarksnæring. Reiseliv og kultur vurderes som eget innsatsområdet. Tiltak for de tre andre næringer beskrives i felleskap. Mange av disse næringsbehov dekkes av de andre innsatsområder som går på tvers av næringer. Likevel er det viktig å holde fokus på prioriterte næringer og sette konkrete tiltak mot de.

Målsetting:

Målet er å skape grunnlag for mer inntekt og sysselsetting i kommunesenter Umba og bygdene gjennom produksjon og bearbeiding av lokale ressurser.

Strategi:

Tilrettelegging for næringslivet gjennom aktiv og målrettet satsing og tiltaksarbeid. Samarbeid og nettverk mot lokale, regionale og nasjonale miljø er sentrale stikkord i denne sammenheng.

Tiltak:

- N-1 Videreutvikling av landbruk i Umba
- N-2 Etablering av utmarksnæring med senter i Olenica
- N-3 Gjenoppbygging av fiskerinæring

6.2.6 Offentlig serviceproduksjon

Offentlig serviceproduksjon er av stor betydning for næringslivet og innbyggere i Umba kommune forøvrig. Offentlig serviceproduksjon består av velferds- og servicetilbud, samt fysisk infrastruktur. Kvaliteten på disse tjenester er viktig for innbyggere og næringsliv og derav med hensyn til tilrettelegging for arbeidskraft og næringsvirksomhet. Det som er spesielt for Umba kommune er at de offentlige er sterkt involvert i drift av bedrifter i Umba og de planlegger videreutvikling i denne retningen.

Målsetting:

Målet er å holde en høy kvalitetsstandard på offentlig serviceproduksjon for å bidra til en positiv utvikling av næringslivet i kommunen og at Umba kommune skal fremstå som et attraktivt lokaliseringssted for nye virksomheter, potensielle nyetablerere og arbeidssøkende.

Strategi:

For å oppnå målet må kommunale serviceproduksjon styrkes ved å arbeide aktivt i kommuneorganisasjon og søke interkommunalt samarbeid og andre samarbeidsrelasjoner for bedre service rettet mot næringsvirksomhet og befolkning i kommunen. Kommunens rolle i næringsutviklingssammenheng, er tilrettelegging i form av service og veiledningsbistand. Samarbeid mellom kommunen og næringslivet, samt en klarere rolle og ansvarsfordeling mellom de ulike aktører i næringsutviklingssammenheng vil være sentralt.

Tiltak:

- O-1 Etablering av næringsavdeling, tiltaksapparat
- O-2 Aktiv markedsføring av Umba kommune

- O-3 Interkommunalt samarbeid
- O-4 Offentlig saksbehandling og serviceproduksjon

6.2.7 Reiseliv og kultur

Umba kommune har meget fordelaktig grunnlag for utvikling av reiseliv som har potensial til å bli en kjernenæring i kommunen. Regionen besøkes av mange turister, spesielt på sommertid, og det er gjort prognoser for en stor økning av turisme i fremtiden. Dagens reiselivsnæring er lite utviklet til tross for at det finnes politiske føringer for utvikling av reiselivsnæringen både på kommunal og fylkets nivå. Dette er et næringsmessig potensial som må utnyttes bedre i form av utvikling av forskjellige former for turisme og rekreasjon, etablering av overnattingsplasser, tjenestetilbud, m.m..

Målsetting:

Målet er å utvikle reiseliv og kultur i kommunen for å fremheve Umba kommune som et fylkets servicesenter med spennende ferie og fritidstilbud.

Strategi:

For å nå målet skal Umba kommune utvikles og fremmes, med basis i kommunesenteret Umba, som reiselivsservicesenter i nordvest Russland. Et sentralt element vil være å utvikle samarbeid innen service- og reiselivsnæringen knyttet opp mot kulturlivet, kulturarrangementer og naturressurser i kommunen. Det skal settes inn ressurser på å styrke og videreutvikle kommunesenteret for å få gode servicefunksjoner og tjenestetilbud med god tilgjengelighet i kommunesenteret. Det vil bli lagt vekt på at sentrumstilbud og tilbud i bygdene utfyller og styrker hverandre.

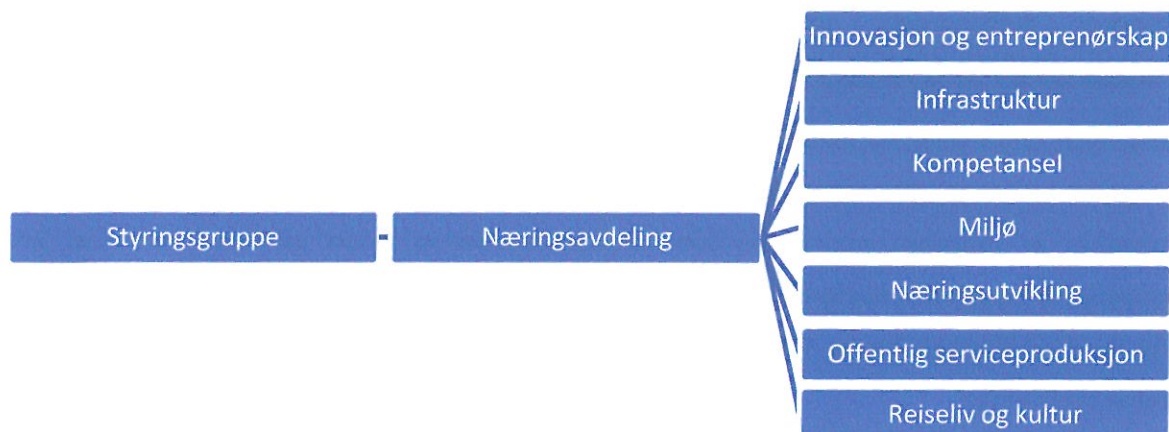
Tiltak:

- R-1 Reiselivsutvikling
- R-2 Kommunesenterutvikling
- R-3 Utvikling og markedsføring av servicetilbud
- R-4 Terskij fiskeguide og fiskeskole
- R-5 Etablering av overnattingsplasser
- R-6 Utvikling av kulturbasert næringsvirksomhet

6.3 Organisering

For å oppnå en effektiv implementering av handlingsprogrammet vil det være behov for å sette opp et tiltaksapparat for arbeid bestående av styringsgruppen, næringsavdeling (tiltak O-1) og arbeidsgrupper ved behov.

Figur 12 under illustrerer et forslag til en organisasjonsmodell for gjennomføring av tiltakene i den strategiske næringsplanen.

Figur 12: Organisasjonsstruktur i arbeidet med gjennomføring av strategis næringsplan for Umba kommune.

Styringsgruppe

Folkevalgte sammen med administrativ ledelse i kommunen bør ivareta rollen som styringsgruppe for gjennomføringen av den strategiske næringsplanen. Det er de som ser til at næringsutviklingsarbeidet i kommunen følger de intensjonene som er lagt til grunn i næringsplanen.

Næringsavdeling

Sentraladministrasjonen er kommunens utøvende organ for tiltaks- og næringsutviklingsarbeidet. Sentraladministrasjonen er programansvarlig og har ansvaret for å lede og holde fremdrift i gjennomføringen av strategisk næringsplan. Dette innebærer at sentraladministrasjonen har koordinerings- og samordningsansvar og ansvar for at tiltakene blir satt i gang og gjennomført.

Arbeidsgrupper

For ytterligere å sikre gjennomføringsevne og aktiv medvirkning, samt faglig rådgivning i gjennomføringen bør det nedsettes arbeidsgrupper for hvert innsatsområde etter behov. Disse gruppene skal eventuelt fungere som faglige referansegrupper, samtidig som hensikten er å sikre informasjon, samordning, koordinering og bedre ressursutnytting.

Tiltakene er prosjekter med et start- og slutt punkt. Det må etableres en prosjektgruppe med finansiering, mandat og gjennomføringsplan for hvert prosjekt.

6.4 Kostnader og finansiering

Det ble satt opp en grov oversikt over finansiering av de foreslåtte tiltak. Ved finansiering av enkelttiltak kan kapitalkildene defineres som følger: lokal næringsfond, kommunal driftsbudsjett, regional driftsbudsjett, næringsliv og ekstern virkemiddelapparat (fylkeskommunes utbyggingsapparat og statlige midler).

Kostnader som trenges for gjennomføring av de ulike tiltak har ikke blitt beregnet i denne oppgaven på grunn av manglende informasjon om erfaringstall. Disse skal settes i samarbeid med aktører som omfattes av strategisk næringsplan som rammebudsjettering basert på deres kunnskap. Ved gjennomføring av tiltak relatert for eksempel innsatsområde "Infrastruktur" skal detaljbudsjettering for hvert enkelt tiltak foretas når en starter arbeidet med enkelttiltakene. Dette blir ikke tatt med i rammebudsjettet.

Flere prosjekter som er definert i handlingsprogrammet skal drives av de private. I disse tilfeller vil ikke kostnader med gjennomføring påløpe de offentlige.

6.5 Tids- og gjennomføringsplan

Det er lagt til grunn et tidsperspektiv for planen på 10 år fra 2013 til 2023.

Først og fremst vil det være behov for å skape eierskapsfølelse til planen i kommunen ved å forankre denne hos alle aktuelle aktører i Umba kommune. Siden det ikke finnes noe kjent erfaring med tiltaksarbeid i regionen fra tidligere og alle nye ting blir ofte møtt med misstro vil det sannsynligvis ta noe tid før planen blir adoptert i satt aktivt til implementering. Det antas at prosessen tar opp til et år.

En åpen og deltakerorientert planleggingsprosess fører til større forpliktelser med hensyn til plangjennomføring. Gjennom planprosessen har en fokusert på samordning og delegering med hensyn til lokale ressurser og miljø - "En skal dra lasset sammen mot felles mål".

Planen skal behandles politisk. Men likevel er det neppe tilstrekkelig med en politisk vedtatt plan for å få til "å dra lasset sammen".

Selv om prosess skulle gjennomføres etter alle anbefalinger som det ble drøftet ligger det fortsatt en viss fare for at de ulike miljø ikke føler tilstrekkelig ansvar og forpliktelse, eller ønsker å prioritere annerledes, og at tiltak i planen ikke blir tildelt ressurser i konkurranse med oppgaver som de mener ligger nærmere opp til deres ansvar. Dette kan være et problem og en fallgrube i oppstarts- og iverksettingsfasen.

Dersom en ikke makter overgangen fra plan til handling og at prosessen stopper opp etter utarbeidelsen av planen, så kan det resultere i en "nedtur" og at tilliten til kommunen og tiltaksapparatet får en alvorlig knekk i form av tvil til deres evne til å gjennomføre tiltak i planen.

Dette kan tyde på at marginene er små og at en lett kan rive ned det positive samarbeidsklima som er skapt gjennom planleggingsprosessen, dersom en ikke kommer i gang med tiltakene. Et godt samarbeid mellom kommune og næringslivet vurderes som en forutsetning for en positiv næringsutvikling.

Det bør etableres systemer og rutiner som aktiviserer og involverer de ulike miljø/ aktører og som innbefatter kvartalsvise statusgjennomganger av tiltakene innen de ulike innsatsområder. Dette for å holde oversikten over om noe skjer og hva som skjer, samt oversikt over framtiden og endringsbehov.

Resultater fra strategisk næringsplan skal årlig evalueres og rapporteres. I den årlige evalueringen og rulleringen vil en få anledning til å oppgradere planen, "justere kursen" og eventuelt "luke ut" prioriterte tiltak det viste seg å ikke være behov for, eller endre deler av planen tilpasset behovsendringer. Det overordnede målet skal i utgangspunktet holdes fast i perioden frem til 2023.

For å få eierskap og få praktisert at den strategiske næringsplanen er utarbeidet for næringslivet i, bør kommunen ved årlig gjennomgang og revisjon innhente synspunkter fra næringslivet i Umba.

For at ikke prosessen skal stoppe opp og for at planen skal være forpliktende bør en utarbeide en årsrapport og bruke denne som grunnlag for en årlig evaluering og rullering av planen. I vedlegg 5 presenteres et eksempel på et evalueringsskjema med status, avvik, årsak og endringstiltak for hvert enkelt tiltak. Rapporten bør også inneholde informasjon om erfaringer fra arbeidet med diverse tiltak, ta for seg økonomi og avsluttes med nytt handlingsprogram.

En full revisjon og hovedrullering av planen bør foretas hvert 4. år. Strategisk næringsplan skal i sin helhet evalueres, og eventuelt fornyes i 2024.

Et detaljert forslag til tids- og gjennomføringsplan av alle foreslåtte tiltak er vist i vedlegg 4. Denne bør gjennomgås og justeres i samarbeid med alle involverte parter.

7 Referanseliste

7.1 Informanter

Informant nr.	Gruppetilhørighet	Stilling
1	Terskij regional	Administrasjon
2	Umba kommune	Politisk
3	Umba commune	Kultur
4	Umba kommune	Infosenter for turisme
5	Fiskeoppdrett	Ansatt
6	Handel	Butikkeier
7	Skogforvaltning	Ansatt
8	Fiskenæring	Entreprenør
9	Byggenæring	Entreprenør
10	Utmarksnaering	Entreprenør
11	Innbygger	Pensjonist – ulovlig fisker
12	Innbygger	Tidligere mellomleder i fiskenæring
13	Innbygger	Pensjonist
14	Innbygger	Pensjonist
15	Innbygger	Tidligere ansatt i landbruksnaering
16	Innbygger	Pensjonist, bærplukker
17	Innbygger	Pensjonist, bærplukker

7.2 Litteraturliste

Amdam, J. & Amdam, R. (2006). *Kommunikativ planlegging: regional planlegging som redskap for organisasjons- og samfunnsutvikling*.

Babbie, E. (2010). *The practice of social research*.

Bukve, O. (1994). *Lokal utviklingspolitikk?: kommunen som næringspolitisk aktør*.

Hellevik, O. (2002). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*.

KOD. Kommunaldepartementet, Distriktsutbyggingsavdelingen (1988). *Columbiegg må også ruges: kommunalt tiltaksarbeid*.

KOM. - Kommunaldepartementet, Miljøverndepartementet, Kommunenessentralforbund (1990). *Strategisk næringsplanlegging: en ny arbeidsform i det lokale næringsutviklingsarbeidet*.

Lundahl, U. & Skärvad, P. (1999). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*.

Nielsen, J.P. (2004). *Norge – Russland, naboer gjennom 1000 år*. Spartacus forlag.

Murmansk fylke administrasjon. (2010). *Strategi for sosialøkonomisk utvikling i Murmansk fylke frem til 2025*. Murmansk.

Strategisk næringsplan for Bergensregionen 2010-2014. Perspektivet mot 2025.

Strategisk næringsplan for Buskerud 1999 – 2003. Trykkservice AS.

Strategisk næringsplan for Deatnu – Tana kommune 1993 – 1996. Deatnu – Tana.

Strategisk næringsplan for Drammensregionen 2005 – 2015. Rådet for Drammensregionen.

Strategisk næringsplan for Finmark 1998 – 2001 med handlingsprogram for 1998. Vadsø.

Strategisk næringsplan for Nesodden kommune 2011 – 2023. Nesodden kommune.

Utkast til næringsplan for Svalbard. Barlinghaug. 1989.

Strategisk næringsplan for Trondheim 2000 – 2010. Trondheim.

Strategisk næringsplan for Åmot kommune 1993 – 1996. Åmot kommune.

Yin, R.K. (2009). *Case study research: design and methods*. Sage Publications Inc., London.

Hovedplan. Umba kommune. (2011). *Hovedplan for områdeplanlegging*. Umba.

7.3 Internett

Folketall - database fra Sovjettiden: <http://www.webgeo.ru/index.php?r=33&page=1&id=432>

Fylkesprogram "Økning av jordfruktbarhet i Murmansk fylke";

http://www.russian-north.com/sekciya3/topic-3/locat_9dxfd5ay.htm

Kommunal program: "Utvikling av birøkt i Terskij region";

http://www.terskyrayon.ru/joomla/atrfiles/2010/administratsiya/Postanovlenie_ot_01.04.2010g._%20N_196_O_vnesenii_izmenenij_v_postanovlenie_administratsii_Terskogo_rajona_ot_09.11.2009_%20N_516.pdf

Reliabilitet <http://no.wikipedia.org/wiki/Reliabilitet>

RF program. Nasjonale prosjekter: "Tigjengelig og rimelige boliger til alle borgere i Russland";

<http://national.invur.ru/index.php?id=105>

Terskij region administrasjon; <http://www.terskyrayon.ru/>

Validitet <http://no.wikipedia.org/wiki/Validitet>.

Vedlegg 1: SWOT – analyser av studieområdet

SWOT – analyse av geografisk lokalisering, miljø, naturressurser og transport.

	Sterke sider	Svake sider
Interne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Foredelaktig økologisk situasjon pga liten befolkningstetthet og ingen store industrier; ⊕ Relativt gode agroklimatiske forhold for landbruk; ⊕ Elver, innsjøer og Kvitsjøen har verdifulle biologiske ressurser; ⊕ Rik flora (bær, sopp); ⊕ Mindre ressurser av tømmer fra barskog av ypperlig kvalitet. Disse er tilstrekkelige for region sine behov men ikke for eksport; ⊕ Eksisterende forekomster av pegmatite, granitt, leire og råvarer for å produsere murstein. Perspektiver for utvinning av gull, diamanter og annet; ⊕ Naturreservater av regional og føderativ betydning. ⊕ Lokal flyplass for små fly (AN-2) og helikopter; ⊕ Regional vei Umba – Kandalaksha og Umba – Varzuga. Den siste gir tilgang til fiskerinæring i Varzuga. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Beliggenhet av regionen i nord fører til: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kald klima ○ Store myr områder ○ Mye insekter om sommeren ○ Polærnetter begrenser rekreasjon om vinteren pga. kort varighet av lys tid på dagen. ⊕ Lang avstand til hovedveinett i fylket: 110 km fra jernbanestasjon i Kandalaksha fører til økte transportkostnader for investorer: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mangel på jernbaneforbindelse ○ Dårlig utviklet veinett i regionen og dårlig kvalitet på veiene ○ Vanskelig tilgjengelighet til enkelte turismeobjekter ○ Nedlagt sjøtransport i Kvitsjøen ⊕ Mange bygder i Terskij region er isolert. ⊕ Mangel på store kjente forekomster av mineraler (det kan også være en fordel hvis man tenker langsiktig); ⊕ Mangel på skogsveier frem til potensielle skogsfelt.
	Muligheter	Trusler
Esterne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Beliggenhet i nord gir mulighet til vinteridrett og vinterturisme. Her finnes det både polardag og nordlys; ⊕ Bevaring og rasjonell bruk av landbruksarealer gir mulighet for økning av landbruksproduksjon; ⊕ Utvikling av bedrifter innenfor bearbeiding av landbruksprodukter; ⊕ Perspektiver for rekonstruering av flyplassen og vei; ⊕ Gjenoppretting av havtransport; ⊕ Organisering av vannturisme og sportsfisketurisme; ⊕ Kyst lokalisering gir muligheter for utvikling av dykking, sjøfiske, kruseturer langs kysten; ⊕ Mineraler for industriell produksjon. Det er nødvendig med flere geologiske undersøkelser; ⊕ Utvikling av utmarksnæring 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Prisøkning på tjenester til naturlige monopoler (høyere enn inflasjon); ⊕ Kontinuerlig prisøkning i transporttjenester. Dette begrenser muligheter for utvikling av nettet for transportforbindelser; ⊕ Lite tilgjengelig prisnivå av turisturer, blant annet organiserte fisketurer, for middelklasse turister. Dette er på grunn av høye timepriser for lokale gyder og høye transportkostnader (leie av helikopter).

SWOT – analyse av demografisk potensial

	Sterke sider	Svake sider
Interne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Det er fortsatt tilgang på arbeidsdyktig og kvalifisert arbeidskraft; ⊕ Befolkningen er villig for å engasjere seg innenfor tjenester for turister og ferierende. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Veldig høy dødelighet; ⊕ Lavt antall av befolkning i arbeidsdyktig alder; ⊕ Lav demografisk og arbeidspotensial (befolkningsaldring, høy dødelighet, fraflytting av arbeidsdyktig befolkning); ⊕ Høy arbeidsledighet (14 %); ⊕ Aldring av kvalifisert arbeidskraft.
	Muligheter	Trusler
Eksterne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Bedre omdømme av regionen via næringsutviklingsarbeid vil danne grunnlag for at befolkningen skal ønske å bli igjen; ⊕ Etablering av nye arbeidsplasser; ⊕ Etablering av mindre virksomheter innenfor reiselivsnæring; ⊕ Bruk av arbeidspotensial til unge spesialister. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Økning av negative demografiske mønstre i regionen; ⊕ Økning av arbeidsledighet, økning av sosial anspenning; ⊕ Reduksjon av arbeidsplasser på grunn av nedleggelse av foretak eller reduksjon i produksjonsvolumer; ⊕ Mangel på kvalifisert arbeidskraft som følge av lav levestandard i periferien.

SWOT – analyse av infrastruktur

	Sterke sider	Svake sider
Interne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Stor slitasje på kommunal ledningsnett; ⊕ Lavt nivå for implementering av moderne teknologier; ⊕ Motvilje hos eiere av boliger (hovedsakelig leiligheter) for etablering av boligsameier⁵; ⊕ Stor budsjettavhengighet av ZKH; ⊕ Lav betalingsevne for kommunale tjenester – stor grad av subsidiering av forskjellige befolkningsgrupper; ⊕ Mangel på midler for reparasjon av vei; ⊕ Manglende kommunal infrastruktur i fjernliggende bygder og tettsteder i regionen.

⁵ Utvendig servise på boliger og kommunaltekniske tjenester utføres av et kommunalt boligforvaltningsforetak (ZKH) som drives ikke effektivt og mange boligene forfaller. Likevel ønsker ikke private eiere av leiligheter å ta ansvar på vedlikehold av sine boliger på seg selv på grunn av store kostnader. Det er flere av faktorer som spiller inn i den situasjon når alle parter er misfornøyde men ingen vil ta ansvar. Bedring av levestandard og utarbeidelse av nødvendig regelverk vil bidra til løsningen.

	Muligheter	Trusler
Esterne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Utvikling av partnerskap mellom de offentlige og de private eiere; ⊕ Realisering av reformasjon av kommunalt boligforvaltningsforetak, økning av kvalitet for kommunaltekniske tjenester; ⊕ Utvikling av sosial og kommunal infrastruktur i fjernliggende områder i regionen; ⊕ Implementering av ressursbesparende og miljøvennlig teknologier. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Økt risiko for havari ved anlegg som er drevet av ZKH på grunn av stor slitasje; ⊕ Reduksjon av betalingsevne hos befolkningen, økt privat gjeld for kommunaltekniske tjenester; ⊕ Prisøkning for elektrisk strøm, gas og drivstoff og som resultat prisøkninger i boligmarkedet og kommunaltekniske tjenester; ⊕ Reduksjon i finansiering fra de offentlige; ⊕ Fare for konkurs av bedrifter; ⊕ Økning av antall av slitte og falleferdige boliger.

SWOT – analyse av sosial infrastruktur

	Sterke sider	Svake sider
Interne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Kulturhistoriske arv; ⊕ Gratis legetjenester, sykehus; ⊕ Kultursenter og flere biblioteker; ⊕ Lokale folkedans- og sanggrupper; ⊕ Internettilgang i tettsted Umba; ⊕ 12-klasser skole⁶⁶; ⊕ Filial av en høyskole; ⊕ Sosialsystem for støtte av skolebarn (skolekantina, organiserte leirskoler) og støtte av barn uten foreldre; ⊕ Bygging av rekonstruering av idrettsanlegg; ⊕ Høy kvalifikasjon på trenere og lærere; ⊕ Økning i antall av gjennomførte idrettsarrangementer; ⊕ Økning i befolkningen av de som trener. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Tettsted Umba er reglementert område for besøk av utenlandske statsborgere; ⊕ Lav utvikling av private medisinske tjenester; ⊕ Dårlig tilgang på kvalifisert arbeidskraft innenfor medisin og kultur; ⊕ Dårlige arbeidsbetingelser for medarbeidere i kommunen innenfor kultur, kunst og idrett; ⊕ Aldring av lærere; ⊕ Lav investeringsnivå i utdanning, liten grad av utvikling av private utdanningsinstitusjoner.
	Muligheter	Trusler
Esterne faktorer	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Utvikling av internasjonal og interkommunal samarbeid innenfor etnografisk potensial; ⊕ Potensial for tilpasning av medisinske tjenester for etterspørsel; ⊕ Betalte medisinske tjenester; ⊕ Tilpasning av belønningssystem basert kvalitet på tjenester; ⊕ Tiltrekking av private investeringsmidler i utdanning. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Reduksjon i statlig finansiering av medisinske tjenester og utdanning; ⊕ Fraflytting av medisinsk personell; ⊕ Forfall av historiske severdigheter; ⊕ Reduksjon av elever ved alle typer utdanningsinstitusjoner; ⊕ Økning av mengden av mindre utdanningsinstitusjoner og reduksjon av kvalitet i utdannelsesstilbud; ⊕ Læreryrke blir mindre attraktiv;

⁶⁶ Skolesystem i Russland er annerledes fra den norske skolesystem. Russiske 12 klasses skole dekker hele skolegangen for barn frem til de kan søke til Universitet.

Vedlegg 2: Bilder av severdigheter i Umba kommune

Reiseliv: kulturhistoriske arv

Bilde 4: Ametyster på Korabl cape, Terskij kysten (<http://images.yandex.ru/#!/yandexsearch?text=мыс корабль>)

Bilde 5: Kanozero helleristninger, datert 3-2000 f.Kr. (<http://images.yandex.ru/#!/yandexsearch?text=канозерские петроглифы>)

Bilde 6: Kapell med hellig vannkilde, 108 km. fra Umba ved Kvitsjøen (foto: Bang)

Bilde 7: Labyrint Vavilon på Annin kors cape, 13 km vest for Umba
(<http://images.yandex.ru/#!/yandexsearch?text=лабиринт терский>)

Bilde 8: fiskested "Tetrino" med originale pomor bygninger og fiskeutstyr datert 18 - 19 århundre, 23 km fra Umba mot Varzuga. (<http://images.yandex.ru/#!/yandexsearch?text=тона тетрино>)

Vedlegg 3: SNP - Tiltak i handlingsprogrammet

Innsatsområde: Entreprenørskap og innovasjon

E-1	Næringsorganisering
Bakgrunn:	<p>For å sikre gjennomføringsevne og måloppnåelse vil det være avgjørende å få til en hensiktsmessig og smidig organisering og samarbeid mellom kommunen og næringslivet, der en har en klar rolle- og ansvarsfordeling.</p> <p>Det er sentralt å sikre en organisering som gjør en i stand til å skaffe seg regionale og strategiske alliansepartnere.</p> <p>Aktiv kommunikasjon og samhandling mellom kommunens næringsavdeling, næringslivet og andre sentrale aktører vil være et viktig element i dette arbeidet. Felles møtearena kan være et godt verktøy her.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Næringslivet oppretter en lokal næringsforum som sikrer samarbeid mellom kommune og næringsliv og tar opp viktige for næringslivet saker.</p> <p>Næringslivet bør vurdere eventuelt å opprette lokale bransjeforeninger etter behov for å ha god og rasjonell kommunikasjon.</p>
Organisering/ansvar:	<p>Umba kommune ved næringskonsulenten tar initiativ til første møte med næringslivet for å få etablert et næringsforum. For øvrig må det legges opp til et tett samarbeid mellom et eventuelt næringsforum i Umba og næringsavdeling i kommunen.</p> <p>Næringsavdelingen vil være den operative og koordinerende enhet innen næringsutviklingsarbeidet.</p> <p>Organisering av næringslivet er næringslivets eget ansvar.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond og næringsliv.
Resultatmål:	Opprettet næringsforum

E-2	Bedriftsutvikling og etablererservice
Bakgrunn:	<p>Det er en uttalt strategi i næringsutviklingsarbeidet at en skal rette ressursinnsats mot å videreutvikle eksisterende bedrifter og sette inn ressurser på å tilrettelegge og arbeide aktivt for nyetableringer.</p> <p>Det er ønskelig med flere etableringer i Umba kommune. Det vil da være viktig at en greier å få en optimal anvendelse av lokale ressurser som reduserer etableringshindringer og utnytter mulighetene ved å styrke og videreutvikle eksisterende bedrifter og sikre nyetableringer.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Etablere en samordnet servicetjeneste som skal gjøre det lettere for eksisterende bedrifter å videreutvikles og hjelpe nyetablerere å komme i gang med egen virksomhet.</p> <p>Bedriftsutviklingstiltak. Målgruppen er eksisterende bedrifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊕ Bedriftsrådgivning, planleggings- og utviklingsbistand ⊕ Opplæring ⊕ Oppfølging <p>Etablererservice. Målgruppen er nyetablerere:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊕ Informasjon, veiledning og etableringsbistand ⊕ Opplæring ⊕ Oppfølging
Organisering/ansvar:	<p>Arbeidet går i regi av kommunens næringsavdeling i samarbeid med lokalt næringsliv.</p> <p>Kommunens næringsavdeling har ansvar.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond.
Resultatmål:	Etablert bedriftsutviklings- og etablererservice

E-3	Ungdom og næringsutvikling
Bakgrunn:	<p>I arbeidet med å gjøre Umba kommune attraktiv for ungdom i etableringssammenheng, skal det satses på egne tiltak innen ungdom og næringsutvikling.</p> <p>Som en del av ungdomssatsingen i kommunen skal ungdom motiveres til å etablere seg i kommunen og starte næringsetableringer.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>I arbeidet med ungdom og næringsutvikling vil ungdoms situasjon og behov avdekkes. Dette vil danne grunnlag for utarbeidelse av en plan med konkrete tiltak rettet mot ungdom i næringsutviklingsammenheng. Det vil være av vesentlig betydning å få aktivisert ungdommen til innsats og få satt i gang tiltak på de unges egne interesser:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✦ Arrangere en ungdomshøring der ungdommen kommer til ordet og blir aktivisert i planlegging, oppstart og gjennomføring av tiltak. ✦ Arbeide aktivt for å styrke og bedre det totale servicetilbudet rettet mot ungdom med variert og gode kultur-, fritids- og velferdstilbud. ✦ Etableringsbistand og opplæring rettet mot ungdom. ✦ Praksisarbeidsplasser. ✦ Lærlingordning.
Organisering/ansvar:	Kommunens næringsavdeling har ansvar for organisering og gjennomføring.
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond og næringsliv.
Resultatmål:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plan med konkrete tiltak. 2. Næringsaktiviteter med deltagelse av ungdom. 3. Nyetableringer dannet av unge entreprenører.

Innsatsområde: Infrastruktur

I-1	Utvikling og forbedring av veinett
Bakgrunn:	<p>Manglende veiforbindelse og dårlig kvalitet på veiene er en stor hindring for utvikling av næringslivet i Umba kommune. Næringene har behov for en aktiv bistand fra de offentlige på dette feltet.</p> <p>Formålet er at kommunen og regionen skal ha en behovstilpasset veinett med hensyn til næringsutvikling og at veinett ikke skal være et hinder eller "flaskehals", men et aktivum i næringsutviklingssammenheng.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Arbeide for at kommunen og regionen har en tilstrekkelig og behovstilpasset kommunalteknisk infrastruktur med hensyn til næringsutvikling.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utarbeide en plan for veisystem opprustning i kommunen og regionen ved å ta hensyn til næringslivets planer. 2. Gjennomføre systematisk veisystem opprustning ved å sette kvalitetskrav til de utførende.
Organisering/ansvar:	<p>Arbeidet ligger innenfor ansvarsområde til kommunens tekniske etat og regionens veidrift foretak. Eksisterende samarbeid mellom teknisk etat, regionens veidrift foretak og det kommunale tiltaksapparat må formaliseres og utvikles.</p> <p>Teknisk sjef, leder for regionens veidrift foretak og næringskonsulenten har ansvaret for gjennomføring.</p>
Kostnad:	Kostnadene fremtrer i forbindelse med prosjektering av enkelttiltak.
Finansiering:	Kommunal, regional drift og ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Velfungerende veinett i kommunen og regionen.

I-2	Optimalisering av kommunaltekniske tjenester
Bakgrunn:	<p>Kommunaltekniske tjenester som en del av infrastruktur er en viktig og sentral del av kommunens utøvelse av tilretteleggerfunksjon og rolle i næringsutviklingsarbeidet.</p> <p>Formålet er at kommunen skal ha en behovstilpasset infrastruktur med hensyn til næringsutvikling og at den kommunaltekniske infrastruktur ikke</p>

	skal være et hinder eller "flaskehals", men et aktivum i næringsutviklingssammenheng.
Hva som skal gjøres:	Arbeide for at kommunen har en tilstrekkelig og behovstilpasset kommunalteknisk infrastruktur med hensyn til næringsutvikling. Utvikle gode og hensiktsmessige samarbeidsrelasjoner mellom teknisk etat og det kommunale tiltaksapparatet.
Organisering/ansvar:	Arbeidet ligger innenfor ansvarsområde til kommunens tekniske etat. Eksisterende samarbeid mellom teknisk etat og det kommunale tiltaksapparat må formaliseres og utvikles. Teknisk sjef og næringskonsulenten har ansvaret for gjennomføring.
Kostnad:	Kostnadene fremtrer i forbindelse med prosjektering av enkelttiltak.
Finansiering:	Kommunal drift og ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Behovstilpasset kommunalteknisk infrastruktur.

I-3	Etablering av elektrisitet langs kysten
Bakgrunn:	Manglende tilgang til strøm er en stor hindring for utvikling av næringslivet i Umba kommune og regionen. Næringene har behov for en aktiv bistand fra de offentlige på dette feltet. De offentlige må prioritere dette tiltaket høyt og ha strømtilgang som et minstekrav ved samfunnsutvikling. Innbyggere i kommunen vil oppleve umiddelbart positiv effekt av dette tiltaket som vil øke trivsel hos befolkningen og bidra til nyetableringer utenfor kommunesenter.
Hva som skal gjøres:	Arbeide for at kommunen og regionen har en tilstrekkelig og behovstilpasset strømtilgang med hensyn til næringsutvikling. Forenkle prosedyren for tilkobling av elektrisitet langs kysten for næringer og befolkningen for øvrig.
Organisering/ansvar:	Arbeidet ligger innenfor ansvarsområde til utførende regional el - organisasjon. De offentlige i regionen må involveres aktivt i denne prosessen av kommunale tiltaksapparat.

	Leder for utførende regional el - organisasjon og næringskonsulent har ansvaret for gjennomføring.
Kostnad:	Kostnadene fremtrer i forbindelse med prosjektering av enkelttiltak.
Finansiering:	Kommunal, regional drift og ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Etablert behovstilpasset strømtilgang og enkle prosedyrer for tilkobling.

I-4	Utvikling av IKT infrastruktur
Bakgrunn:	<p>For en effektiv organisering av næringslivet i fjernliggende områder er det absolutt nødvendig med telefonforbindelse og internett. De offentlige i kommunen og regionen skal tilrettelegge for dette arbeidet.</p> <p>Innbyggere i kommunen vil oppleve umiddelbart positiv effekt av dette tiltaket som vil øke trivsel hos befolkningen og bidra til nyetableringer utenfor kommunesenter.</p>
Hva som skal gjøres:	Arbeide for at kommunen og regionen har en tilstrekkelig og behovstilpasset telefondekning og internetttilgang.
Organisering/ansvar:	<p>Kommunal og regional administrasjon står for planlegging av tilrettelegging for arbeidet innenfor bedring av telefondekning og internetttilgang.</p> <p>Gjennomføring av arbeidet ligger hos de private.</p>
Kostnad:	Kostnadene fremtrer i forbindelse med prosjektering av enkelttiltak.
Finansiering:	Kommunal, regional drift og næringsliv.
Resultatmål:	Etablert behovstilpasset telefondekning og internetttilgang.

Innsatsområde: Kompetanse

K-1	Kartlegge opplæringsbehov
Bakgrunn:	De enkelte bedriftene i kommunen representerer et særskilt potensial for videreutvikling av eksisterende næringsliv. Også mange innbyggere sitter med ideer som kan skape nye muligheter. For at bedriftene skal kunne videreutvikles og nye ideer realiseres kan det være behov for særskilt opplæring. Et slikt eventuelt opplæringsbehov bør kartlegges gjennom en egen undersøkelse.
Hva som skal gjøres:	Kartlegge opplæringsbehovet hos den enkelte bedrift og arbeidslivet for øvrig, både i privat og offentlig sektor. Bruke datamaterialet for å tilrettelegge for en systematisk opplæring innenfor det etablerte næringsliv og arbeidslivet for øvrig.
Organisering/ansvar:	Arbeidet går i regi av utdanningsavdeling i Terskij region administrasjon og næringsavdeling i Umba kommune. Næringskonsulenten tar initiativ til prosjektoppstart. Arbeidet samordnes med K-2.
Kostnad:	-
Finansiering:	Regionale midler for kompetanseutvikling.
Resultatmål:	Kartlagt opplæringsbehov.

K-2	Utarbeide en samlet opplæringsplan
Bakgrunn:	Administrasjon i Terskij region har ansvar for utdanning i regionen. Denne problemstillingen er også mest hensiktsmessig å løse på regional nivå. En samlet plan for opplærings- og utdanningstilbud bør utarbeides med bakgrunn i undersøkelsen i tiltak K-1. Denne planen skal integrere og samordne eksisterende ressurser og ivareta lokale behov.
Hva som skal gjøres:	Samordne voksenopplæringstiltak i regionen. Samarbeide med institusjoner for voksenopplæring på fylkets nivå. Trekke opp linjer for langsiktig voksenopplæringsplan i regionen. Arbeidet vil ende opp i en opplæringsplan der en samordner lokale ressurser.

Organisering/ansvar:	Arbeidet går i regi av utdanningsavdeling i Terskij region administrasjon og næringsavdeling i Umba kommune. Næringskonsulenten tar initiativ til prosjektoppstart. Arbeidet samordnes med K-1.
Kostnad:	-
Finansiering:	Regionale midler for kompetanseutvikling.
Resultatmål:	Opplæringsplan med samordnende lokale ressurser.

K-3	Undervisning i entreprenørskap i skole
Bakgrunn:	For å gi elever bedre innsikt i innovasjon og entreprenørskap er det behov for å opparbeide et bredere opplæringstilbud særskilt innenfor entreprenørskap i skole i Umba kommune.
Hva som skal gjøres:	I dette arbeidet er det av stor viktighet å etablere og utvikle samarbeidsrelasjoner mellom skolen og næringslivet. Utarbeide og implementere læreplan for entreprenørskap i skole
Organisering/ansvar:	Næringsavdeling i Umba kommune, lokal næringsliv, lokalsamfunnet og utdanningsmiljø/myndigheter. Utdanningsavdeling i Terskij region administrasjon har ansvaret.
Kostnad:	-
Finansiering:	Regionale midler for kompetanseutvikling.
Resultatmål:	Etablert praktiskrettet undervisning i entreprenørskap i skole.

K-4	Etablere næringsrettet kompetansesenter
Bakgrunn:	Tilgang til riktig kompetanse er en viktig parameter for utvikling av næringslivet i kommunen. De offentlige har en sentral rolle for tilrettelegging for det.
Hva som skal gjøres:	Utvikle fleksible og behovsrettede utdannings- og opplæringsbehov rettet mot eksisterende næringsliv og nyetableringer spesielt innenfor prioriterte næringer.

	Etablere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og det lokale tiltaksapparat med en klar rollefordeling.
Organisering/ansvar:	Næringsavdeling i Umba kommune, lokal næringsliv, lokalsamfunnet og utdanningsmiljø/myndigheter. Videre vil det som en del av dette arbeidet søkes samarbeid fylke. Næringsavdeling har ansvaret.
Kostnad:	-
Finansiering:	Regionale midler for kompetanseutvikling og ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Etablert næringsrettet kompetansesenter.

Innsatsområde: Miljø

M-1	Holdningskampanje om miljø
Bakgrunn:	<p>I dagens samfunn i Russland har man ikke nok kunnskap om miljøproblematikken. Det foregår forsøpling av områder av både innbyggere og bedrifter. For at Umba kommune og Terskij region skal kunne promotere seg som miljøkommune er det nødvendig med endring av holdninger i samfunnet med tanke på bruk av miljøet rundt.</p> <p>Fokuset kan være rettet mot ulovlig fiske, bruk av ressurser i skogen, anvendelse av ild ute i naturen, avfallsgjenvinning, forsøpling av naturen, m.m.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Samle inn informasjon med alle aspekter som kan være relevante for Umba kommune innenfor miljø. Det er positivt å involvere barn og unge i dette arbeidet.</p> <p>Utarbeide holdningskampanje. Det kan være behov for å engasjere en miljøkonsulent og reklameprodusent.</p>
Organisering/ansvar:	Næringsavdeling har ansvar for planlegging og gjennomføring.
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond.
Resultatmål:	Gjennomføring av holdningskampanje om miljø internt i kommunen og regionen med jevne mellomrom.

M-2	Etablering av avfallsbehandlings- og gjenvinningsanlegg
Bakgrunn:	<p>Det finnes en god del forsøpling i Umba kommune, både i tettsted der avfallet ikke kjøres bort regelmessig og ute i naturen der folk slenger det de ikke trenger. Det finnes potensial for gjenbruk og gjenvinning av store mengder av avfall.</p> <p>For å opprettholde bra ytre miljø, motvirke jordforurensning, eliminere smitte fra søppel, begrense spredning av ville hunder og utnytte kapasitet i avfallet er et behov for at kommunen stimulerer privat næringsliv til å etablere virksomhet innenfor området, bidra med faglig kompetanse og økonomisk støtte for de som vil være villige til å ta på seg det ansvaret å</p>

	holde Umba ren.
Hva som skal gjøres:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Næringsavdeling setter i gang konkurranse om den beste bedriftsutviklingsplan innenfor oppsamling og håndtering av avfall. 2. Kommunen tilrettelegger areal for etablering av bedriften. 3. Den entreprenør som har beste prosjektforslag med fokus på miljø, gjennomførbarhet og økonomi får økonomisk støtte fra kommunen som vil dekke delen av investering.
Organisering/ansvar:	<p>Privat næringsliv er ansvarlig for gjennomføring av tiltak.</p> <p>Næringsavdeling bidrar med etableringsstøtte både i form av informasjon og økonomiske midler.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Næringsliv med bistand fra lokal næringsfond.
Resultatmål:	Etablert avfallsbehandlings- og gjenvinningsanlegg.

M-3	Profilering som miljøkommune
Bakgrunn:	<p>Gjennomføring av tiltak M-2 og M-3 vil sammen med bra økologisk situasjon i Umba kommune i utgangspunktet danner bra grunnlag for at kommunen kan profilere seg som en miljøkommune.</p> <p>Positiv omdømme på dette område vil være et viktig fortrinn for flere næringer i kommunen. Reiseliv vil bli mer attraktiv for reisende både fra fylke og hele landet. Landbruksprodukter, produkter fra næringsmiddel-, utmarks- og fiskeindustri vil få høyere verdi for konsumenter.</p> <p>Fokus på miljø vil også danne grunnlag for utarbeidelse av "Umba - standard" i fremtiden. Denne får ikke eget tiltak i denne utgaven av handlingsprogrammet, men vil være viktig konkurransefortrinn for varer som blir produsert i Umba.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Holde fokus på miljø ved etablering av nye bedrifter.</p> <p>Motivere eksisterende bedrifter til å fokusere på miljø.</p> <p>Innføre økonomisk pris for bedrifter som gjennomfører sin virksomhet på en miljøvennlig måte.</p>

	Utarbeide reklamekampanje med noen "slående fakta" om den fantastiske økologiske situasjon i kommunen. Det kan være behov for å engasjere en miljøkonsulent og reklameprodusent.
Organisering/ansvar:	Næringsavdeling har ansvar for planlegging og gjennomføring.
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond.
Resultatmål:	Umba kommune har omdømme (intern og eksternt) som miljøkommune.

Innsatsområde: Næringsutvikling

N-1	Videreutvikling av landbruk i Umba
Bakgrunn:	<p>Landbruket som næring er viktig for sysselsetting og bosetting i kommunen. Historisk har landbruket i regionen var drevet på en økologisk tradisjonell måte. Dette bør fokuseres på også i videreutvikling av næringen slik at potensial kan benyttes som fortrinn.</p> <p>Produksjonsarealene for landbruk må bevares og nye virksomheter innenfor landbruk bør etableres.</p> <p>Kommunen må sammen med næringen være aktiv for å utnytte mulighetene.</p> <p>De offentlige bør revurdere sin eierskap av landbruksvirksomhet på grunn av at det kan finnes noen bedre aktører markedet som kan drive virksomhet mer effektivt. På en annen side må de offentlige passe på at de viktige samfunnsnæringer skal opprettholdes.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Kommunen skal utarbeide landbruksplan.</p> <p>Kommunen skal aktivt bidra til gjennomføring av tiltak i landbruksplanen.</p> <p>Sikre regelverk for forsvarlig bruk av landbruksressurser.</p> <p>Utvikle samarbeid mellom kommunen og næringsorganisasjonene i jordbruket.</p> <p>Arbeide for en styrket veiledningsservice for entreprenører i næringen.</p> <p>Det må arbeides aktivt for en samordning av virkemidlene og veiledningsapparatet rettet mot jordbruket.</p>
Organisering/ansvar:	<p>Samarbeid mellom kommunen og næringsorganisasjoner.</p> <p>Rådmann har ansvaret for strategiutvikling for landbruket.</p> <p>Næringsliv har ansvar for etablering av virksomheter.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Næringsliv, lokal næringsfond, ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Arbeidet må gis høy prioritet og bør komme i gang snarest.

N-2	Etablering av utmarksnæring med senter i Olenica
Bakgrunn:	<p>Det finnes betydelige utmarksressurser i kommunen i form av blant annet bær, sopp og vilt. En næringsmessig utnyttning av disse betinger en god organisering. Foredling og omsetning bør kunne skje gjennom nye virksomheter i kommunen.</p> <p>De offentlige må tilrettelegge for organisering av utmarksnæring ved støtte til nyetablerere, effektiv saksbehandling, infrastruktur, areal- og reguleringsplaner.</p>
Hva som skal gjøres:	<p>Sikre og avklare arealer for utøvelse av utmarksnæring og avklare arealbruksinteresser i forhold til andre brukere.</p> <p>Sikre regelverk for forsvarlig bruk av utmarksressurser.</p> <p>Sikre kompetanse i næringsavdeling innenfor fagfeltet.</p> <p>Arbeide for en styrket veiledningsservice for entreprenører i næringen.</p> <p>Tilrettelegge for høsting, videreforedling og salg av primærproduksjon i utmarka.</p>
Organisering/ansvar:	<p>Næringsavdeling i samarbeid med lokalbefolkningen, skogsforvaltere og entreprenører.</p> <p>Næringsavdeling har ansvar for tilrettelegging.</p> <p>Næringsliv har ansvar for etablering av virksomheter.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Næringsliv og lokal næringsfond.
Resultatmål:	Etablert virksomhet.

N-3	Gjenoppbygging av fiskerinæring
Bakgrunn:	<p>Fiske har lange tradisjoner i pomor kulturen som danner grunnlag for dannelse av bosetningen i regionen. Det er viktig å bidra til utvikling av denne næringen ved å sikre ressursgrunnlaget for fiskerne i Kvitsjøen og vassdrag i kommunen. Det er også særlig behov for at fangstene kan leveres og bearbeides i fiskernes nærområde. Også de lokale fiskeoppdrettsanlegg må</p>

	utvikles som supplement til tradisjonelle fiske.
Hva som skal gjøres:	<p>Arbeide aktivt for å sikre ressursgrunnlaget for fiskerne i kommunes vassdrag og kystområdene i Kvitsjøen.</p> <p>Arbeide for å bedre driftsforhold og servicefunksjoner, herunder sikre mottaksanlegg og idriftsstetting av fiskefabrikk i Umba.</p> <p>Bidra til utvikling av fiskeoppdrettsanlegg til bærekraftige enheter som supplement til tradisjonelt fiske i havet.</p> <p>Arbeide for en styrket veiledningsservice for fiskerne.</p>
Organisering/ansvar:	<p>Kommunens tiltaksapparat i samarbeid med de lokale fiskelag, fiskeoppdrettsanlegg.</p> <p>Rådmann har ansvaret.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Næringsliv, lokal næringsfond og ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Etablert virksomhet.

Innsatsområde: Offentlig serviceproduksjon

O-1	Etablering av næringsavdeling, tiltaksapparat
Bakgrunn:	Det er i dag ikke samordning av ressurser og veiledningstjeneste rettet mot næringslivet i kommunen. Landbruk, fiske, skogsbruk disponerer enkeltvis ressurser og virkemidler rettet mot næringslivet. Det er behov for å samordne ressursbruken rettet mot næringsutvikling for å bedre servicen mot næringslivet og få en mer rasjonell utnytting av ressursene. Med dagens bransjeorganisering og virkemidlene kan det være vanskelig for brukerne å orientere seg og finne frem i "lovjungelen". En samordning av virkemidler og ressurser lokal vurderes som sentralt for å styrke innsatsen innen næringsutviklingsarbeidet.
Hva som skal gjøres:	<p>Omorganisering og samordning av ressurser og virkemidler fra kommunen og primærnæringene til et "senter for veiledning og rådgivning" i en egen næringsavdeling.</p> <p>Formalisert samarbeid mellom næringsavdelingen og lokal næringsliv der en etablerer en fellesarena, næringsforum (tiltak E-1). Formalisert samarbeid med øvrige bransjeorganisasjoner.</p> <p>Næringsavdelingens arbeidsinnsats vil spesielt være rettet mot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføring av strategisk næringsplan. • Prioriterte næringer (reiseliv og kultur, landbruk, fiske- og utmarksnæringer) • Bedriftsutvikling og etableringsbistand.
Organisering/ansvar:	Rådmannen skal lede arbeidet fra kommune sin side med å samordne lokale virkemidler og ressurser til et ressurscenter for næringsutvikling i en egen næringsavdeling.
Kostnad:	-
Finansiering:	Kommunal drift
Resultatmål:	Etablert næringsavdeling og tiltaksapparat.

O-2	Aktiv markedsføring av Umba kommune
Bakgrunn:	Det er behov for en sterkere profilering og aktiv og samordnet markedsføring av Umba kommune mot utvalgte målgrupper spesielt i etableringssammenheng. En tenker her på basismarkedsføring for å tiltrekke til seg mulige etableringer, da akkvisisjon er en uttalt del av hovedstrategien. Dette går på markedsføring av handels- og servicetjenester i kommunen.
Hva som skal gjøres:	<p>Utarbeide et markedsføringskonsept for Umba kommune mot utvalgte målgrupper i næringsutviklingsammenheng.</p> <p>Utarbeidelse av en samlet informasjonspakke med oversikt over hva kommunen kan tilby i næringsutviklings- og etableringssammenheng.</p> <p>Samordne informasjon fra de ulike etater i en "info avis" – næringslivets og etablererens "Hvem, Hva og Hvor" i Umba kommune.</p> <p>Aktiv markedsføring av aktiviteter i Umba kommune.</p>
Organisering/ansvar:	Arbeidet organiseres av næringsavdeling.
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond.
Resultatmål:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utarbeidet markedsføringskonsept. 2. Informasjonspakke for entreprenører. 3. "Info avis" = "Hvem, Hva, Hvor".

O-3	Interkommunalt samarbeid
Bakgrunn:	<p>Umba kommune har allerede samarbeid med nabokommune Varzuga som ligger også i Terskij region og har de samme utfordringer som Umba kommune. Samarbeidet vurderes som positiv for begge kommuner og videreutvikling av denne spesielt innefor fellers næringsutviklingspolitikk vil styrke begge kommuner. Kommunene kan dele på oppgaver ved implementering av enkelte tiltakene i næringsplanen og få til en mer effektiv og spennende arbeid.</p> <p>Det er også samarbeid i enkle saker med Kandalaksha kommune. Det vil være fordelaktig for Umba kommune å videreutvikle dette samarbeidet samt starte samarbeid med Apatity og Kirovsk kommuner med hensyn til utvikling</p>

	av hyttefelter for deres innbyggere.
Hva som skal gjøres:	Videreutvikle samarbeid innen Terskij region. Etablere/videreutvikle samarbeid med nabokommuner Kandalaksha, Apatity og Kirovsk.
Organisering/ansvar:	Det etableres samarbeidsforum mellom Umba kommune og de fire andre kommuner. Rådmann har ansvar.
Kostnad:	-
Finansiering:	Kommunal drift.
Resultatmål:	Etablering av samarbeidsforum.

O-4	Offentlig saksbehandling og serviceproduksjon
Bakgrunn:	Offentlig saksbehandling, serviceproduksjon og velferdsgoder ansees som et sentralt virkemiddel i næringsutviklingssammenheng. Kommunen ønsker å fremstå som en bedre serviceprodusent overfor sine kunder/ brukere av kommunale tjenester. Formål med tiltaket er å forbedre og effektivisere den kommunale serviceproduksjon i Umba kommune også med tanke på tilrettelegging for næringsliv.
Hva som skal gjøres:	Definere serviseproduksjon som begrep i Umba kommune. Definere klare og kvantifiserbare mål for den kommunale serviceproduksjon på operativt nivå innen ulike felt. Etablere tverrsektorielt samarbeid og samordning mellom etatene i kommunen der den kommunale serviceproduksjon sees i et helhetsperspektiv. Videreutvikle velferdsgoder og servicetilbud. Forankre dette arbeidet i administrasjon for Terskij region.
Organisering/ansvar:	Arbeidet organiseres via sentraladministrasjon.

	Rådmannen har ansvar for gjennomføring.
Kostnad:	-
Finansiering:	Kommunal drift.
Resultatmål:	Effektiv saksbehandling og serviceproduksjon. Nivå på resultatmåloppnåelse kan, for eksempel, avdekkes av spørreundersøkelse blant brukere av kommunale tjenester.

Innsatsområde: Reiseliv og kultur

R-1	Reiselivsutvikling
Bakgrunn:	<p>Lokalorientert reiselivsutvikling med utgangspunkt i kulturhistoriske arv, lokale tradisjoner og naturressurser skal bygges opp til å bli en kjernenæring i Umba kommune.</p> <p>Videreutvikling av reiselivsnæringen vil ta utgangspunkt i eksisterende tilbud og aktiviteter, samt profilere Umba kommune som et helhetlig reiselivsprodukt gjennom produktutvikling og markedsføring.</p> <p>Næringslivet har behov for støtte fra kommunen for å fjerne hindringer for utvikling. De offentlige må tilrettelegge for organisering av reiselivsnæring ved støtte til nyetablere, effektiv saksbehandling, infrastruktur, areal- og reguleringsplaner.</p>
Hva som skal gjøres:	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Utarbeide reiselivsplan. ⊕ Utvikle lokal organisering innen reiselivsnæringen. ⊕ Utvikle samarbeid med reiselivsnæringen i fylket og bransjen for øvrig. ⊕ Sikre kompetanse i næringsavdeling innenfor fagfeltet. ⊕ Bidra til kompetanseheving i bransjen innen service, markedsføring, produktutvikling og kvalitetssikring. ⊕ Profilere Umba kommune i reiselivssammenheng.
Organisering/ansvar:	<p>Næringskonsulenten og kulturetaten i samarbeid med reiselivsnæringen.</p> <p>Reiselivsnæring har ansvar for nyetableringer.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond og næringsliv
Resultatmål:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reiselivsplan. 2. Utviklet lokalt reiselivslag som et forum for reiselivsutvikling og samarbeid. 3. Etablerte foretak innen reiseliv og kultur.
R-2	Kommunesenterutvikling
Bakgrunn:	<p>Umba kommune er start- og ende destinasjon for alle reisende i regionen. Senterutvikling i Umba er en sentral byggestein for å videreutvikle handels-,</p>

	<p>service- og reiselivsnæringen i kommunen, samt få etablert gode servicetilbud i kommunesenteret.</p> <p>Et godt utbygd servicetilbud ansees som sentralt for en positiv samfunns- og næringsutvikling i kommunen.</p> <p>Kommunesenterutvikling skal ikke komme på bekostning av bygdene men for å få en gjensidig styrking mellom kommunesenter og bygdene.</p>
Hva som skal gjøres:	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Sette i gang et senterutviklingsprosjekt hvor en inviterer interessenter og brukere av sentrum til aktiv deltakelse i utforming av planer. ⊕ Regulere og utarbeide sentrumsplan med tanke på trafikkmessige forhold, funksjoner, fysisk-, og estetisk utforming av sentrum. ⊕ Sette i gang fysiske tiltak og utforming av sentrum.
Organisering/ansvar:	<p>Arbeidet går i regi av teknisk etat i kommunen i samarbeid med næringskonsulenten. Arbeide skjer i nært samarbeid med brukerne av sentrum.</p> <p>Teknisk sjef og næringskonsulenten har ansvaret for gjennomføring.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond og ekstern virkemiddelapparat.
Resultatmål:	Moderne service- og handelssenter med et variert tjenestetilbud med god tilgjengelighet i tettsted Umba.

R-3	Utvikling og markedsføring av servicetilbud
Bakgrunn:	<p>Det arrangeres flere kulturelle aktiviteter i Umba kommune årlig der lokal kultur og egenart fremheves. Dette kan videreutvikles med å sette fokus på næringslivsutvikling. Arrangementer der lokalt næringsliv samarbeider med kulturlivet i kommunen vurderes som positivt for å markedsføre.</p> <p>Det er forventet tilstrømningen av turister til kommunen som medfører behov for økning av servicetilbudet.</p>
Hva som skal gjøres:	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Etablere et samarbeidsforum for handel, service, reiseliv og kultur. ⊕ Utarbeide et markedsføringskonsept med en markedsføringsplan og markedstiltak som fremhever Umba kommune som et reiselivs- og servicesenter i den sørlige delen av Kolahalvøya med spennende og

	<p>varierte tjenestetilbud.</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊕ Utvikle opplevelsestilbud. ⊕ Videreutvikle kultur/aktivitetskalender. ⊕ Etablere skilting som fremhever servicetilbud. ⊕ Sikre vedlikehold av severdigheter.
Organisering/ansvar:	<p>Arbeide utføres i regi av nevnte samarbeidsforum mellom handel, service, reiseliv og kultur når det blir etablert.</p> <p>Næringsavdeling tar initiativ til første møte og har videre prosjektlederrolle.</p>
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond, kommunal drift og næringsliv.
Resultatmål:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Samarbeidsforum. 2. Markedsføringskonsept. 3. Utviklet opplevelse og servicetilbud.

R-4	Terskij fiskeguide og fiskeskole
Bakgrunn:	<p>Terskij region deriblant Umba kommune er kjent for sitt fiske i sjøer, elver og havet, men det er nesten bare "innsiderne" som får fisk. Fiskeinteressen er meget stor i Russland og Umba kommune er en aktuell destinasjon for fisketurisme. Det er viktig at fiskere som kommer utenfra føler at de får noe igjen for oppholdet i form av spennende fiske, økt lærdom og mye fisk.</p>
Hva som skal gjøres:	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Innhente erfaringer fra tilsvarende virksomheter andre steder i Russland/Skandinavia. ⊕ Vurdere organisasjonsform og etablere Terskij fiskeguide og fiskeskole.
Organisering/ansvar:	Privat næringsliv med støtte fra næringsavdeling.
Kostnad:	-
Finansiering:	Næringsliv og lokal næringsfond.
Resultatmål:	Etablert Terskij fiskeguide og fiskeskole.

R-5	Etablering av overnattingsplasser
Bakgrunn:	<p>Dagens overnattingskapasitet i Umba tilfredsstiller ikke etterspørsel. Det er gjort prognoser for mangedobling av antall besøkende som resultat av satsing på utvikling av reiselivsnæringen. Dette setter krav på kommunen til å etablere flere overnattingsplasser forskjellige steder i kommunen.</p> <p>Næringslivet har behov for kommunal støtte og fjerning av hindringer for næringsutvikling.</p>
Hva som skal gjøres:	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Identifisere overnattingsbehov i forhold til andre planer og tiltak for forskjellige tidsperioder. ⊕ Bedriftsutvikling og service rettet mot etablerere. ⊕ Etablererbistand rettet mot nyetableringer. ⊕ Sørge for tilgjengelige og regulerte for formålet arealer.
Organisering/ansvar:	<p>Næringsavdeling bidrar til tilrettelegging for etableringer.</p> <p>Næringslivet er ansvarlig for etableringer.</p>
Kostnad:	Beregnes for hvert enkelt prosjekt.
Finansiering:	Næringsliv
Resultatmål:	Etablerte overnattingsplasser.

R-6	Utvikling av kulturbasert næringsvirksomhet
Bakgrunn:	<p>Med kulturbasert næringsvirksomhet menes det her at en ser på lokale tradisjoner, kulturelle særtrekk og egenart som en ressurs som kan brukes i næringsutviklingssammenheng.</p> <p>I forhold til reiselivsutvikling vil etablering av virksomheter som tilbyr produkter fra kulturbasert næringsvirksomhet (suvenerer, tradisjonell håndverk) være et fortrinn for begge næringer.</p> <p>De offentlige kan i denne sammenheng bidra med organisering og tilrettelegging for utvikling av kulturbasert næringsvirksomhet.</p>
Hva som skal gjøres:	<ul style="list-style-type: none"> ⊕ Etablering av felles forum for lokal befolkning og næringer som har forskjellige kunnskap og interesse for, for eksempel, tradisjonell håndverk. ⊕ Bedriftsutvikling og service rettet mot etablerere.

	⊕ Etablererbistand rettet mot nyetableringer.
Organisering/ansvar:	Samarbeid mellom næringsavdeling i kommunen og lokal befolkning. Næringsavdeling har ansvaret for organisering av arbeidet. Næringsliv har ansvar for etablering av virksomheter.
Kostnad:	-
Finansiering:	Lokal næringsfond og næringsliv.
Resultatmål:	Etablert virksomhet.

Vedlegg 4: SNP - Tids- og gjennomføringsplan

HANDLINGSPROGRAM/ TILTAK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON											
E-1 Næringsorganisering		X									
E-2 Bedriftsutvikling og etablererservice		X									
E-3 Ungdom og næringsutvikling		X	X	X	X	X					
INFRASTRUKTUR											
I-1 Utvikling og forbedring av veinett	X	X	X	X	X						
I-2 Optimalisering av kommunaltekniske tjenester	X	X	X	X	X						
I-3 Etablering av elektrisitet langs kysten		X	X								
I-4 Utvikling av IKT infrastruktur		X	X								
KOMPETANSE											
K-1 Kartlegge opplæringsbehov	X										
K-2 Utarbeide en samlet opplæringsplan		X									
K-3 Undervisning i entreprenørskap i skole		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
K-4 Etablere næringsrettet kompetansesenter			X								
MILJØ											
M-1 Holdningskampanje om miljø			X					X			
M-2 Etablering av avfallsbehandlings- og gjenvinningsanlegg		X									
M-5 Profilering som miljøkommune		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
NÆRINGSUTVIKLING											
N-1 Videreutvikling av landbruksnærings i Umba	X	X	X	X							
N-2 Etablering av utmarksnærings med senter i Olenica					X	X					
N-3 Gjenoppbygging av fiskerinærings							X	X	X	X	

HANDLINGSPROGRAM/ TILTAK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
OFFENTLIG SERVICEPRODUKSJON											
O-1 Etablering av næringsavdeling, tiltaksapparat	X	X									
O-2 Aktiv markedsføring av Umbo kommune			X			X			X		
O-3 Interkommunalt samarbeid	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
O-4 Offentlig saksbehandling og serviceproduksjon	X	X	X								
REISELIV OG KULTUR											
R-1 Reiselivsutvikling	X	X	X	X	X						
R-2 Kommunesenterutvikling		X	X								
R-3 Utvikling og markedsføring av servicetilbud	X	X	X								
R-4 Terskij fiskeguide og fiskeskole			X	X							
R-5 Etablering av overnattingsplasser				X	X	X					
R-6 Utvikling av kulturbasert næringsvirksomhet							X				

Vedlegg 5: SNP - Kostnader og finansiering

HANDLINGSPROGRAM/ TILTAK	KOSTNADER (RUB)	FINANSIERING	EK
ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON			
E-1 Næringsorganisering		L.n.fond + N.liv	
E-2 Bedriftsutvikling og etablererservice		L.n.fond	
E-3 Ungdom og næringsutvikling		L.n.fond + N.liv	
INFRASTRUKTUR			
I-1 Utvikling og forbedring av veinett		Kom.dr + Reg.dr + Ekst.m	
I-2 Optimalisering av kommunaltekniske tjenester		Kom.dr + Ekst.m.	
I-3 Etablering av elektrisitet langs kysten		Kom.dr + Reg.dr + Ekst.m	
I-4 Utvikling av IKT infrastruktur		Kom.dr + Reg.dr + N.liv	
KOMPETANSE			
K-1 Kartlegge opplæringsbehov		Reg.dr	
K-2 Utarbeide en samlet opplæringsplan		Reg.dr	
K-3 Undervisning i entreprenørskap i skole		Reg.dr	
K-4 Etablere næringsrettet kompetansesenter		Reg.dr + Ekst.m	
MILJØ			
M-1 Holdningskampanje om miljø		L.n.fond	
M-2 Etablering av avfallsbehandlings- og gjenvinningsanlegg		N.liv + L.n.fond	
M-3 Profileringsom miljøkommune		L.n.fond	
NÆRINGSUTVIKLING			
N-1 Videreutvikling av landbruksnæring i Umba		L.n.fond + N.liv + Ekst.m	
N-2 Etablering av utmarksnæring med senter i Olenica		L.n.fond + N.liv	
N-3 Gjenoppbygging av fiskerinæring		L.n.fond + N.liv + Ekst.m	
OFFENTLIG SERVICEPRODUKSJON			
O-1 Etablering av næringsavdeling, tiltaksapparat		Kom.dr	
O-2 Aktiv markedsføring av Umba kommune		L.n.fond	
O-3 Interkommunalt samarbeid		Kom.dr	
O-4 Offentlig saksbehandling og serviceproduksjon		Kom.dr	
REISELIV OG KULTUR			
R-1 Reiselivsutvikling		L.n.fond + N.liv	
R-2 Kommunesenterutvikling		L.n.fond + Ekst.m	
R-3 Utvikling og markedsføring av servicetilbud		L.n.fond + Kom.dr + N.liv	
R-4 Terskij fiskeguide og fiskeskole		N.liv + L.n.fond	
R-5 Etablering av overnattingsplasser		N.liv	
R-6 Utvikling av kulturbasert næringsvirksomhet		L.n.fond + N.liv	

Forklaring til forkortelser:

L.n.fond – lokal næringsfond

N.liv – næringsliv

Ekst.m – eksterne virkemiddelapparat

Kom.dr – kommunal driftsbudsjett

Reg.dr – regional driftsbudsjett

Vedlegg 6: SNP - Evalueringsskjema

HANDLINGSPROGRAM/ TILTAK	STATUS	AVVIK	ÅRSAK	ENDRINGSTILTAK
ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON				
E-1 Næringsorganisering				
E-2 Bedriftsutvikling og etablererservice				
E-3 Ungdom og næringsutvikling				
INFRASTRUKTUR				
I-1 Utvikling og forbedring av veinett				
I-2 Optimalisering av kommunaltekniske tjenester				
I-3 Etablering av elektrisitet langs kysten				
I-4 Utvikling av IKT infrastruktur				
KOMPETANSE				
K-1 Kartlegge opplæringsbehov				
K-2 Utarbeide en samlet opplæringsplan				
K-3 Undervisning i entreprenørskap i skole				
K-4 Etablere næringsrettet kompetansesenter				
MILJØ				
M-1 Holdningskampanje om miljø				
M-2 Etablering av avfallsbehandlings- og gjenvinningsanlegg				
M-3 Profileringsom miljøkommune				
NÆRINGSUTVIKLING				
N-1 Videreutvikling av landbruksnæring i Umba				
N-2 Etablering av utmarksnæring med senter i Olenica				
N-3 Gjenoppbygging av fiskerinæring				
OFFENTLIG SERVICEPRODUKSJON				
O-1 Etablering av næringsavdeling, tiltaksapparat				
O-2 Aktiv markedsføring av Umba kommune				
O-3 Interkommunalt samarbeid				
O-4 Offentlig saksbehandling og serviceproduksjon				
REISELIV OG KULTUR				
R-1 Reiselivsutvikling				
R-2 Kommunesenterutvikling				
R-3 Utvikling og markedsføring av servicetilbud				
R-4 Terskij fiskeguide og fiskeskole				
R-5 Etablering av overnattingsplasser				
R-6 Utvikling av kulturbasert næringsvirksomhet				

